

תפסיר רס"ג

דגה למנחת שבת ושני וחמישי

ואלה שמות

א א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ואלין. שמהת בני ישראל. דעלו למצרים. עם יעקב. גבר ואנש ביתיה עלו: **ב** ראובן שמעון לוי ויהודה: ראובן שמעון לוי ויהודה: **ג** יששכר זבולן ובנימין: יששכר זבולן ובנימין: **ד** דן ונפתלי גד ואשר: דן ונפתלי גד ואשר: **ה** יהודה נפש יצאי ירד-יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים: והואה. כל נפש ירפא דיעקב שבעין נפשו ויוסף דהוה במצרים: **ו** וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא: ומית יוסף וכל אחוהי וכל דרא ההוא: **ז** ובני ישראל פרו וישרעו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם: ובני ישראל. נפישו ואתילדו.

א א) וְהִדִּיָּה אֶסְמָא בְּנֵי אֶסְרָאִיל. אֶלְדֵּיאֲכִלִּין אֵלַי מִצֵּר. מֵע יַעֲקֹב. כָּל רֶגֶל וְאֵלֶּה דְכָלוּ: ב) רֵאוּבֵן שִׁמְעוֹן, לֹוי וַיהוּדָה: ג) יִשְׁשַׁכֵּר זְבוּלוֹן וּבְנֵימִין: ד) דָּן וּנְפֹתְלֵי גַד וְאֶשֶׁר: ה) פְּכָאן גְּמֻלָּהי אֶלְנַפְּוֹס. אֶלְכֵּיאֲרָגָה מִן צֶלֶב יַעֲקֹב סַבְעִין נַפְסָא. מֵע יוֹסֵף אֶלְדֵּי כָּאן בְּמִצְרָיִם: ו) פְּמֵאת יוֹסֵף וְגַמְיַע אֶכְוִתָּהּ. וְסֵאִיר אֶהֱלֵ דִיאֲלֵךְ אֶלְגִּיל: ז) וּבְנֵי אֶסְרָאִיל. אֶתְמָרוּ וְסַעוּ. וּפְתִירוּ וְעִצְמוּ

— כט"י —

והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים, ומה בא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים, אלא להודיעך צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועמד בצדקו: [זפרו. שלא הפילו נשותיהם ולא מתו

א ואלה שמות בני ישראל. אף על פי שמנאן בחייהו בשמותו, חזר ומנאן במיתתו [אחר מיתתו], להודיע חבתו שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא ויוסף היה במצרים.

תפסיד רס"ג

גדא גדא. חתי אמתלא דאלד
אלבלד מנהם: ח) וקאם מלד
גדיד עלי מצר. מא לם ישאהד
יוסף: ט) פקאל לקומה. הודא
קום בני אסראיל. אפתר
ואעצ'ם מנא: י) תעאלו נחתאל
להם. פלא יפתרון. ויכון אדיא
ואפאנא אלהרב אנציאפו הם
איציא עלי, אעדאינא
פיחארבונא ויהרבונא מן
אלבלד: יא) פציררו עליהם

וסגיאנו ותקיפו לחדא לחדא. ואתמליאת
ארעא מנהון: פ ויקם מלד-
חדש על-מצרים אשר
לא-ידע את-יוסף: וקם מלכא
חדתא על מצרים. דלא מקיים גזירת
יוסף: ט ויאמר אל-עמו הנה
עם בני ישראל רב ועצום
ממנו: ואמר לעמיה. הא. עמא בני
ישראל. סגן ותקפין מננא: ד הבה

נתחכמה לו פן-ירבה והיה כיתקראנה
מלחמה ונוסף גם-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו
ועלה מן-הארץ: הבו נתחכם להון. דלמא יסגון. ויהי. ארי
יערעננא קרב ויתוספון אף אנון על סנאנא. ויגיוחון בנא קרב ויסקון מן
ארעא: ז וישימו עליו שרי מסים למען ענתו

— כס"י —

נשבע שלא יביא מבול לעולם (והם לא
הבינו שעל כל העולם אינו מביא, אבל הוא
מביא על אמה אחת): ועלה מן הארץ. על
פרחנו. ורבותינו דרשו כאדם שמקלל עצמו
ותולה קללתו באחרים, והרי הוא פאלו כתב
ועלינו מן הארץ והם יירשוה: יא עליו. על
העם: מסים. לשון מס, שרים שגובין מהם
המס. ומחו המס, שיבנו ערי מסכנות
לפרעה: למען ענתו בסבלתם. שלמצרים:

בשהם קטנים: וישרצו. שהיו יולדות ששה
בכרס אחד: ויקם מלד חדש. רב ושמואל
חד אמר חדש ממש. וחד אמר, שנתחדשו
גזרותיו: אשר לא ידע. עשה עצמו פאלו
לא ידע: י הבה נתחכמה לו. כל הבה לשון
הכנה והזמנה לדבר הוא, כלומר הזמינו
עצמכם לפי: נתחכמה לו. לעם. נתחכמה
מה לעשות לו. ורבותינו דרשו נתחכם
למושיען של-ישראל לדונם במים, שכבר

זולק הדקדוק: ונוסף גם הוא. ב' פתח וסי' ונלחם בנו על נחלת המטה. וחד קמץ יש מפזר

ונוסף עוד (מהרי"ב):

תפסיר רס"ג

ולאה ד'מה. לקבל אן
יעד'בוניהם בנקלהם. פבנו קרא
מכ'אזין לפרעון. פי אלפיוס ופי
עין שמס: יב) וכאן כל מא
עד'בוהם. כדאך יפתרון
ויסרון. חתא צ'גרו. מן קבל
בני אסראיל: יג) ואסתכדס
אלמצריון. בני אסראיל
באקמא: יד) פאמרו חיותהם
בכדמה צעבה. באלטין ואללפן.
וסאיר אעמאל אלצחרא. גמיע
כדמתהם. אלד'י אסתכדמוניהם
באקמא: טו) פקאל מלך מצר.
לאלקואבל אלעבראניאת.

בסבלתם ויבן ערי מסכנות
לפרעה את-פתם ואת-

רעמסס: ומניאו עליהון שלטונין
מבאשין. בדיל לענואיהון בפולחנהון.

ובנו. קרוי בית אוצרי לפרעה. ית פיתום
וית רעמסס: יב) וכאשר יענו

אתו בן ירבה וכן יפרץ
ויקצו מפני בני ישראל:

ובמא דמענון להון. בן סגן וכן תקפין.
ועקת למצראי. מן קדם בני ישראל:

ויעבדו מצרים את-בני

ישראל בפרך: ואפלו מצראי. ית בני ישראל בקשיו:

וימררו את-חיייהם בעבדה קשה בחמר
ובלבנים ובכל-עבדה בשדה את-כל-עבדתם

אשר-עבדו בהם בפרך: ואמרו ית חיייהון בפולחנא
קשיא. בטינא ובלבני. ובכל פולחנא בחקלא. ית כל פולחנהון.

דאפלו בהון בקשיו: טו) ויאמר מלך מצרים למילדת

— רס"י —

פרץ. ומדרשו ריח הקדש אוקרת בן אתם
אומרים פן ירבה, ואני אומר בן ירבה: ויקצו.
קצו בחייהם. ורבותינו דרשו פקוצים היו
בעיניהם: יג) בפרך. בעבודה קשה המפרכת
את הגוף ומשפרתו: טו) למילדת. הוא לשון
מולידות, אלא שיש לשון קל ויש לשון כבד,
כמו שובר ומשפר, דובר ומדבר, כן מוליד

ערי מסכנות. כתרגומו. וכן לך בא אל
הסכן הזה, גזבר הממנה על האוצרות:
את פתם ואת רעמסס. שלא היו ראויות
מתחלה לכה ועשאים חזקות ובעורות
לאוצר: יב) וכאשר יענו אתו. בכל מה שהם
נותנין לב לענות, בן לב הקדוש ברוך הוא
להרבות ולהפריץ: בן ירבה. בן רבה וכן

תפסיר רס"ג

אלדי אסם אחדהמא שפרה.
 ואלאכרי פועה: טז קאל.
 אדיא קבלתן אלעבראנניאת.
 פאנצירן ענד אלמת'בר. אן
 כאן אבנא פאקתלוה. ואן
 כאנת אבנה פאסתבקוהא:
 יז פכיאפת אלקואבל אללה.
 ולם יצנען כמא קאל להן מלך
 מצר. ואסתבקין אלבנין:
 יח פדעא בהן מלך מצר. וקאל
 להן. מא באלכן צנעתן הדיא

הַעֲבְרִית אֲשֶׁר שָׁם הָאֵחָת
שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׁנִית פּוּעָה:
 וְאָמַר מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם. לְחִיָּתָא יְהוּדִיתָא.
 דְּשׁוּם חֲדָא שִׁפְרָה. וְשׁוּם תְּנִייתָא פּוּעָה:
וַיֹּאמֶר בְּיַלְדֶּכָּן אֶת-
הַעֲבָרִיּוֹת וּרְאִיתָן עַל-
הָאֲבָנִים אִם-בֵּין הוּא
וְהִמַּתָּן אֹתוֹ וְאִם-בֵּת הוּא
וְחִיָּה: וַאֲמַר. כִּד תַּהוּיִן מֵיַלְדָּן יָת

יהודיתא. ותחזיין על מתברא. אם ברא הוא ותקטלן יתיה. ואם ברתא
 היא תקימונה: **וְתִירָאן הַמֵּי־לֹדֹת אֶת-הָאֱלֹהִים**
וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים: ודחילא חיתא מן קדם יי. ולא
 עבדא. כמא דמליל עמהון מלכא דמצרים. וקימא ית בניא:
וַיִּקְרָא מֶלֶךְ-מִצְרַיִם לַמֵּי־לֹדֹת וַיֹּאמֶר לָהֶן
מִדּוּעַ עֲשִׂיתָן הַדָּבָר הַזֶּה וְתַחֲיִין אֶת-הַיְלָדִים:

הזכרים, שאמרו לו אצטנגניו שעתיד להולד
 בן המושיע אותם: **וְחִיָּה**. ותחזיה: **וְתַחֲיִין**
אֶת הַיְלָדִים. מספקות להם מים ומזון.
 תרגום הראשון וקיימא והשני וקיימתיו, לפי
 שלשון עברית לנקבות רבות, תיבה זו
 וכיוצא בה, משמשת לשון פעלו ולשון
 פעלתו, כגון ותאמרנה איש מצרי, לשון
 עבר, כמו ויאמרו לזכרים, ותדברנה בפניכם
 לשון דברתו, כמו ותדברו לזכרים. וכן

ומילד: **שִׁפְרָה**. זו יוכבד על שם שמשפרת
 את הולד: **פּוּעָה**. זו מרים שפועה ומדברת
 והוגה לולד כדרך הנשים המפיסות תינוק
 הבוכה. פועה לשון צעקה, כמו ביולדה
 אפעה: טז **בְּיַלְדֶּכָּן**. כמו בהולידכן: **עַל**
הָאֲבָנִים. מושב האשה היולדת, ובמקום
 אחר קוראו משבר, וכמוהו עשה מלאכה על
 האבנים, מושב פלי אמנות יוצר חרס:
אִם בֵּין הוּא וְגו'. לא היה מקפיד אלא על

תפסיר רס"ג

וּקְרָא מִלְכָּא דְּמִצְרַיִם לְחִיתָא. וְאָמַר
 לְהוּן. מָא דִּין עֲבַדְתִּין פִּתְגָמָא הֲדִין.
 וְקִיִּמְתִּין יֵת בְּנִיָּא: וְיֵת וְתֵאמְרֵן
הַמִּילְדַת אֶל-פִּרְעֹה כִּי לֹא
כַּנְשִׂים הַמִּצְרַיִת הָעֵבְרִית
כִּי-חַיֹּת הֵנָּה בְּטָרִם תָּבוֹא
אֶלֶּהָן הַמִּילְדַת וְיִלְדוּ:
 וְאָמְרָא חִיתָא לְפִרְעֹה. אָרִי לֹא
 כַּנְשִׂיא. מִצְרַיתָא יְהוּדִיתָא. אָרִי חֲפִימֵן אֲנִין. עַד לֹא עֲלַת לְוֹתְהוּן.
חִיתָא יִלְדוּ: כּ וַיֵּיטֵב אֱלֹהִים לְמִילְדַת וִירֵב הָעַם
וַיַּעֲצֵמוּ מְאֹד: וְאֹשִׁיב יַי לְחִיתָא. וְסָגִי עִמָּא. וְתִקִּיפוּ לְחֻדָּא:
כֹּא וַיְהִי כִּי-יִרְאוּ הַמִּילְדַת אֶת-הָאֱלֹהִים וַיַּעֲשׂוּ

אלאמר. ואסתבקינתן אלבנין:
 (יט) קאלתא לה. אן ליס
 כאלנסא.
 אלעבראניאת. בל הן
 בעיראת. קבל אן תדכיל
 אליהן. אלקאבלה ילדו:
 (כ) פאחסן אללה אלי
 אלקואבל. פכתיר אלקום.
 ועצמו גדא: כא) ולמא כאפת
 אלקואבל אללה, צנע לון

כס"י

(דכרי כימס ז' לו כ), דנבווראדן הגלה את
 השארית, ויפן זנב אל זנב (שופטים טו ד), הפנה
 הזנבות זו לזו, כל אלו לשון הפעיל את
 אחרים. וכשהוא מדבר בלשון ויפעל, הוא
 נקוד היו"ד בחיר"ק, כגון (ויקרא י ט) וייטב
 בעיניו, לשון הוטב, וכן וירב העם (פסוק ט),
 נתרבה העם, ויגל יהודה (מלכים ז' ככ כ),
 גלה יהודה, ויפן כה וכה (ז יט), פנה לכאן
 ולכאן. ואל תשיבני וילך, וישב, וירד, ויצא.
 לפי שאינן מגזרתן שלא לה שדרי היו"ד יסוד
 בקו, ירד, יצא, ישב, ילך, היו"ד אות שלישית
 בו: וייטב אלהים למילדת. מהו הטובה,
 כה ויעש להם פתים. פתי כהנה ולויה
 ומלכות שקרויין פתים. ויבן את בית ה' ואת
 בית המקדש (מלכים ט' ט ט). כהנה ולויה
 מיוכבד, ומלכות ממרים, כדאיתא במסכת

ותחללנה אתי אל עמי, לשון עבר חללתן,
 כמו ותחללו לזכרים: יט כי חיות הנה.
 בקיאות כמילדות. תרגום מילדות חיתא.
 ורבותינו דרשו הרי הן משולות לחיות
 השדה שאינן צריכות מילדות. והיכן
 משולות לחיות, גור אריה (זרעים מט ט), זאב
 וטרף (שס כז), בכור שורו (דברים לג י), אילה
 שלוחה (זרעים מט כ), ומי שלא נכתב בו
 הרי הכתוב בללן (זרעים מט כ) ויברך
 אותם, ועוד פתיב (יחזקאל יט ז) מדה אמר
 לבניא: כ וייטב. הטיב להם. וזה חלוק פתיבה
 שישודה שתי אותיות ונתן לה יו"ד
 בראשה, כשהיא באה לדבר בלשון ויפעיל
 הוא נקוד היו"ד בעיר"י שהוא קמ"ץ קטן,
 כגון וייטב אלהים למילדת, וירב בבת יהודה
 (איכה ז ט), הרבה תאניה, וכן ויגל השארית

זולק הדקדוק: יט המילדת וילדו. השוא נח כי אין מאריך:

תפסיד רס"ג

ביותא חגבדון: כב) פאמר פרעון. גמיע קנאדה קאילא. כל אבן יולד להם. אטרחהו באלגיל. וכל אבנה אסתבקהא: ב א) תם מצי רגל מן אל לוי. ותזנוג אבנה לוי: ב) פחמלת אלאמראה וולדת אבנא. פלמא ראתה חסנא. אכפתה תלאתיה אשהר: ג) ולם תטיק עאד אן תכפיה. פאכדת לה תאבותא

לָהֶם בְּתִים: וְהָוּה. פֶּד הַחִילָא חִיתָא מִן קָדָם יי. וְעַבְד לְהוֹן בְּתִין: כב וַיֵּצֵן פֶּרְעָה לְכָל-עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל-הַבֶּן הַיְלֹוד הַיְאָרָה תִשְׁלִיכֶהוּ וְכָל-הַבֵּת תַּחֲיוּן: וּפְקִיד פֶּרְעָה. לְכָל עַמִּיָּה לְמִימֵר. כָּל בָּרָא דִּיתִילִיד לִיהוּדָאִי. בְּנֵהרָא תִרְמוֹנִיָּהּ. וְכָל בְּרֵתָא תִקְיִמוּן: פ ❁ טַיִר בְּסַפְרֵי תִסְטֵן ❁ ב א וַיֵּלֶךְ

אִישׁ מִבֵּית לְוִי וַיִּקַּח אֶת-בֵּת-לְוִי: וְאָזַל גּוֹבְרָא מִדְּבֵית לְוִי. וְנָסִיב יֵת בֵּת לְוִי: ב וַתֵּהָר האִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי-טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים: וְעַדִּיאַת אֶתְתָּא וַיֵּלֶד בֶּר. וְחֹזַת יֵתִיָּה אַרְי טָב הוּא. וְאַטְמַרְתִּיָּה תִלְתָּא יִרְחִין: ג וְלֹא-יִכְלָה עוֹד הַצְּפִינוֹ

רש"י

שהלך בעצת בתו שאמרה לו גזרתך קשה משלפרעה, אם פרעה גזר על הזכרים, ואתה גם כן על הנקבות. והחזירה ועשה כה לקהוין שניים. ואף היא נהפכה להיות נערה. ובת מאה שלשים שנה היתה, שנולדה בבואה למצרים בין החומות, ומאתים ועשר שנה נשתהו שם, וכשיצאו היתה משה בן שמונים שנה. אם כן כשנתעברה ממנו היתה בת מאה שלשים וקורא אותה בת לוי: ז כי טוב הוא. כשנולד נתמלא הבית בלו אורה:

סוטה (סוטה יא ז): כז לכל עמו. אף עליהם גזר. יום שנולד משה אמרו לו אצטנגניו היום נולד מושיען, ואין אנו יודעין אם ממצרים אם מישראל, ורואין אנו שסופו ללקות במים, לפיכך גזר אותו היום אף על המצרים, שנאמר כל הבן היולד, ולא נאמר היולד לעברים, והם לא היו יודעים שסופו ללקות על מי מריבה:

ב ויקח את בת לוי. פרוש היתה ממנה מפני גזרת פרעה (וחזר וילקחה. וזהו וילך.

וזלק הדקדוק: .ולא יכלה עוד הצפינו. הצד"י דגש לתפארת כדגש מקדש י"י (מהר"ם). ועיין א"ת שדוחה דברי ראב"ע דס"ל שהצד"י רפה. ובעל לוית חן כתב נ"ל שהדגש מורה על חוזק

תפסיר רס"ג

מן ברדי. וקפרתהא באלקפר
ואלזפת. וצירת פיהא אלצבי.
וצירתהא פי אלדיס עלי
שאטי אלניל: ד) פוקפת
אכיתה מן בעיד. לתנציר מא
יצנע בה: ה) פנולת אבנה
פרעון לתגסל פי אלניל.
וגוארהא ומשין עלי שאטה.
פראת אלתיאבות פי וסט אלדיס.
פמדת ידהא ואכדיתהא:

וּתְקַח-לוֹ תִּבְתֵּי גֹמָא
וּתְחַמְרָהּ בַּחֲמֵר וּבִזְפָּת
וּתְשֵׂם בָּהּ אֶת-הַיֶּלֶד וּתְשֵׂם
בְּסוּף עַל-שֵׁפֶת הַיָּאֵר: וְלֹא
יִכְלֹת עוֹד לְאַטְמְרוּתֶיהָ. וְנִסִּיבַת לִיהּ
תִּיבְתָא דְגוּמָא. וְחִפְתָּהּ בַּחֲמֵרָא וּבִזְפָּתָא.
וְשׁוּיַאת בָּהּ יַת רְבִיאָא. וְשׁוּיַתָּהּ בִּיעָרָא עַל
כִּיף נְהָרָא: וּתְתַעֲבֵב אַחְתּוֹ

מֵרַחֵק לְדַעָה מַה-יַעֲשֶׂה לוֹ: וְאֶת-עַתְדַת אַחְתֶּיהָ מֵרַחֵק.
לְמַדַּע, מָא יִתְעַבֵּיד לִיהּ: וְתִרְדַּד בַּת-פְּרַעְיָה לְרַחֵץ
עַל-הַיָּאֵר וְנַעֲרַתֶּיהָ הִלְכַת עַל-יַד הַיָּאֵר וּתִרְאָה
אֶת-הַתְּבָהּ בְּתוֹךְ הַסּוּף וּתְשַׁלַּח אֶת-אַמְתָּהּ
וּתְקַחְתָּהּ: וְנַחַתַת בַּת פְּרַעְיָה לְמַסְחֵי עַל נְהָרָא. וְעוֹלִימְתָהּ מְהִלְכֵן

רס"ד

גולא יכלה עוד הצפינו. שפנו לה
המצריים מיום שהחזירה, והיא ילדתנו
לששה חדשים ויום אחד, שהיולדת לשבעה
יולדת למקטעין, והם בדיקו אחריה לסוף
השעה: גמא. גמי בלשון משנה ובלטו יי"ק
[גומא]. ודבר רף הוא ועומד בפני רף ובפני
קשה: בחמר ובזפת. זפת מבחוץ וטיט
מבפנים, כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע
של-זפת: ותשם בסוף. הוא לשון אגם
רשי"ל בלעז, ודומה לו (ישעיה יט ו) קנה וסוף

קמלו: כ לרחץ על היאר. סרס המקרא
ופרשהו ותרד בת פרעה על היאר לרחץ
בו: על יד היאר. אצל היאר, כמו (שמואל ב
יז ט) ראו חלקת יואב אל ידי, והוא לשון יד
ממש. שיד האדם סמוכה לו. ורבותינו דרשו
הולכות לשון מיתה, כמו (בראשית כב לב) הנה
אנכי הולך למות, הולכות למות לפי שפחו
בה. והכתוב מסייען, כי למה לנו לכתוב
ונערתי הולכות: את אמתה. את שפחתה.
ורבותינו דרשו לשון יד. אבל לפי דקדוק

זולק הדקדוק: הפעולה שהצפינה אותו במצפוני מסתרים ועתה לא יכלה עוד הצפינו
כבתחלה. ודגש מקדש י"י, מורה על הפלגות קדושתו. דף י"ז ע"ב: ותחמרה. בה"א הכינוי
נחה והיתה ראויה במפיק (מהר"ב):

תפסיד רס"ג

(ו) פפתחת וראתה. פאד'אה צבי יבפי. פאשפקת עליה. וקאלת. הדיא מן אולאד אלעבראניין: (ז) קאלת להא. אמצ'י ואדעי לך באמראה מרצ'עה מן אלעבראניאת. תרצ'עה לך: (ח) קאלת להא אבנה' פרעון אמצ'י. פמצ'ית אלגאריה. ודעת באם אלצ'בי: (ט) פקאלת להא אבנה' פרעון. הא לך הדיא אלצ'בי ארצ'עיה לי. ואנא אעטיך אגרתך. פאכד'ית אלאמראה. אלצ'בי וארצ'עתה:

על פיך נהרא. וחות ית תיבתא בגו יערא. ואושיטת ית אמתה ונסיבתה: **ו ותפתח ותראהו את-הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: וחות ית רביא. והא עולימא בכי. וחסת עלוהי. ואמרת. מבני יהודאי הוא דין: ו ותאמר אחתו אל-בת-פרעה האלך וקראתי לך: אשה מינקת מן העברית**

ו תינק לך את-הילד: ואמרת אחתיה לבת פרעה. האיזיל. ואקרי לך אתתא מינקתא. מן יהודיתא. ותוניק לך ית רביא: ו ותאמר-לה בת-פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את-אם הילד: ואמרת לה בת פרעה איזילי. ואזלת עולימתא. וקרת ית אמיה דרביא: ו ותאמר לה בת-פרעה היליכי את-הילד הזה והינקהו לי ואני אתן את-שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו:

כש"י

נער בכה. קולו כנער: ז מן העברית. מלמד שהחזירתי על מצריות הרבה לינק ולא ינק לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה: ח ותלך העלמה. הלכה בוריות ועלמות בעלם: ט היליכי. נתנבאה ולא ידעה מה נתנבאה

לשון הקודש היה לו להנקד אמתה מ"ם דגושה. והם דרשו את אמתה את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה: ו ותפתח ותראהו. את מי ראתה, את הילד, והו פשוטו. ומדרשו שראתה עמו שכינה: והנה

תפסיר רס"ג

י ולמא כּבֵר אלְעֲבִי. גַּאת בַּה
אלִי אֲבַנְהוּ פֶרְעוֹן. פֶּצֵאָר לְהֵא
כַּאֲבֹן. וְאַסְמִתָּה מוֹסִי. קֵאלֵת.
לְאֲנִי נִשְׁלַתָּה מִן אֲלֵמָא:
יֵא) וּכְאֵן פִּי תִלְךְ אֲלֵאֲיָאָם.
אֵן מוֹסִי כְּבֵר וּכְרַג אֲלִי
אֲכִוְתָה. וְנִצִּיר בְּנִקְלָהָם
פֶּאֲדֵא בְרָגְל מִצְרִי. יִצְרַב
רְגַל עֲבֵרָאֲנִי מִן אֲכִוְתָה:

וְאָמַרְתָּ לָּהּ בַּת פֶּרְעָה. הֲלִיכִי. יְת רַבִּיא
הֲדִין וְאוֹנִיקִיהוּ לִי. וְאָנָּא אֲתִין יְת אַגְרִיד.
וְנִסִּיבַת אֲתַתָּא. רַבִּיא וְאוֹנִיקִתִּיהָ:
**וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבַאֲהוּ
לְבַת-פֶּרְעָה וַיְהִי-לָּהּ לְבֶן
וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר**

כִּי מִן-הַפִּיִּים מִשִּׁיתָהוּ: וּרְבֵא
רַבִּיא. וְאִיתִיתִּיהָ לְבַת פֶּרְעָה. וְהָוָה

לָּהּ לְבֵר. וּקְרַת שְׁמִיהָ מֹשֶׁה. וְאָמַרְתָּ. אֲרִי מִן מִיָּא שְׁחִלְתִּיהָ: **(שְׁלִישִׁי)**
**וַיְהִי | בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אָחִיו
וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי מִכָּה אִישׁ-
עֲבָרִי מֵאָחִיו: וְהָוָה בְּיוֹמֵיָא הָאֲנֹן. וּרְבֵא מֹשֶׁה וּנְפַק לְוַת אַחוּהָ.
וַחֲזָא בְּפוֹלְחָנָהוֹן. וַחֲזָא גְבֵר מִצְרִי. מְחִי לְגֵבֵר יְהוּדָאִי מֵאַחוּהָ:**

— כ"ט —

תבא הי"ד במקום ה"א כמו עשיתי בניתי
פניתי צויתי: יא ויגדל משה. והלא כבר
כתיב ויגדל הילד (פסוק י) אמר רבי יהודה
ברבי אלעאי הראשון לקומה והשני לגדלה,
שמנהו פרעה על ביתו: וירא בסבלתם.
נתן עיניו ולבו להיות מצר עליהם:
איש מצרי. נוגש היה, ממנה על שוטרי
ישראל והיה מעמידם מקרות הגבר
למלאכתם: מכה איש עברי. מלקהו
ורודהו. ובעלה שלשלומית בת דברי היה,
ונתן בה עיניו, ובלילה העמידו והוציאו
מביתו, והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו,
כסבורה שהוא בעלה, וחזר האישה לביתו
והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש
בדבר, היה מכהו ורודהו כל היום:

הי שליכני: משיתיהו. שחלתייהו והוא לשון
הוצאה בלשון ארמי כמשחל ביניתא
מחלבא. ובלשון עברי משיתיהו לשון
הסירותיו, כמו (יכושט 6 ס) לא ימוש, לא משו
(צמדז יד מד), כך חברו מנחם. ואני אומר
שאינו ממחברת מש, וימוש, אלא מגזרת
משה ולשון הוצאה הוא, וכן (שמואל 3 כז י)
ימשני מפנים רבים, שאלו היה ממחברת מש,
לא יתכן לומר משיתיהו, אלא המישותיהו.
כאשר יאמר מן קם הקימותי, ומן שב
השיבותי, ומן בא הביאותי, או משתיהו, כמו
(זכריה ג ט) ומשתי את עון הארץ, אבל
משיתי אינו אלא מגזרת תיבה שפעל שלה
מיסד בה"א בסוף התבה. כגון משה, בנה,
עשה, צוה, פנה, כשיבא לומר בהם פעלתי

תפסיד דס"ג

יב) פאלתפת ימנה ויסרה. פראי אנה ליס אנסאן. פצירב אלמצרי פמאת. ודפנה פי אלדמל: יג) וכרג פי אליום אלתיאני. פאדי ברגלין עבראנין יתנאציאן. פקאל לאלציאלם מנהמא. לם תצירב צאחבד: יד) וקאל מן צירד. רגלא רייסא וחאפמא עלינא. אתריד אן תקתלני. כמא קתלת אלמצרי, פפוע מוסי וקאל. איקינא קד ערף אלכבר:

למא את מחי לחברך:

**וַיֹּאמֶר מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ
הֲלֹהֵרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי
וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר: וַאֲמַר. מִן
שׂוֹדֵךְ. לַגֹּבֵר רַב וְדַיִן עֲלֵנָּא. הֲלִמְקַטְלִי אֶת אֶמֶר. כְּמֵא דְקַטְלַתָּ אֶת
מִצְרָאָה. וּדְחִיל מֹשֶׁה וַאֲמַר. בְּקוֹשְׁטָא אֶתִּידַע פִּתְגָמָא: טו) וַיִּשְׁמַע
פִּרְעֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגַּ אֶת־מֹשֶׁה**

**וַיִּפֶן כֹּה וְכֹה וַיִּירָא כִּי
אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת־הַמִּצְרִי
וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל: וְאֶת־פָּנָיו לְכַא
וּלְכַא. וַחֲזָא אַרְי לִית אָנְשׁ. וּמְחָא יֵת
מִצְרָאָה. וְטַמְרִיה בַּחֲלָא: וַיֵּצֵא
בַיּוֹם הַשְּׁנַי וְהֵנֵּה שְׁנַי־
אֲנָשִׁים עֹבְרִים נְצִים וַיֹּאמֶר
לְרָשָׁע לְמָה תִּכֶּה רַעְדָּ:**

ונפק ביומא תנינא. והא. תרין גוברין יהודאין נצן. ואמר לחיבא.

וַיֹּאמֶר מִי שְׁמֶךָ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ

הֲלֹהֵרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר כַּאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת־הַמִּצְרִי

וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר: וַאֲמַר. מִן

שׂוֹדֵךְ. לַגֹּבֵר רַב וְדַיִן עֲלֵנָּא. הֲלִמְקַטְלִי אֶת אֶמֶר. כְּמֵא דְקַטְלַתָּ אֶת

מִצְרָאָה. וּדְחִיל מֹשֶׁה וַאֲמַר. בְּקוֹשְׁטָא אֶתִּידַע פִּתְגָמָא: טו) וַיִּשְׁמַע

פִּרְעֹה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ לְהַרְגַּ אֶת־מֹשֶׁה

כס"י

הֲלֹהֵרְגֵנִי אַתָּה אֹמֵר. מְכַאן אָנוּ לְמִדִּים
שְׁהַרְגוּ בְשֵׁם הַמְּפֹרָשׁ: וַיִּירָא מֹשֶׁה.
כְּפִשׁוּטוֹ. וּמְדַרְשׁוֹ דְאָג לֹא עַל שְׂרָאָה בְּיִשְׂרָאֵל
רְשָׁעִים דְּלְטוֹרִין. אֹמֵר מַעֲתָה שְׁמָא אֵינָם
רְאוּיִין לְהַגָּאֵל: אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר. כְּמִשְׁמַעוֹ.
וּמְדַרְשׁוֹ נֹדַע לִי הַדָּבָר שְׁהֵייתִי תְּמָה עֲלִיו.
מָה חֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל מִכָּל שְׁבָעִים אַמּוֹת לְהִיּוֹת
נְרִדִים בְּעִבּוּדַת פְּרָךְ. אֲבָל רוּאָה אָנִי שְׁהֵם

יב ויפן כה וכה. ראה מה עשה לו בבית
ומה עשה לו בשדה. ולפי פשוטו כמשמעו:
וירא כי אין איש. עתיד לצאת ממנו
שיתגזיר: יג שני אנשים עברים. דתן
ואבירם הם שהותירו מן המן: נצים.
מריבים: למה תכה. אף על פי שלא הכהו.
נקרא רשע בהרמת יד: רעד. רשע כמותך:
יד מי שמך לאיש. והרי עודך נער:

תפסיר רס"ג

וַיְבָרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פַרְעֹה

וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב

עַל-הַבְּאֵר׃ וַשְּׁמַע פַּרְעֹה יֵת

פַּתְגָּמָא הַדִּין. וּבַעַא לְמַקְטֹל יֵת מֹשֶׁה.

וַעֲרַק מֹשֶׁה מִן קֶדֶם פַּרְעֹה וַיֵּתִיב

בְּאֶרְעָא דְּמִדְיָן וַיֵּתִיב עַל בִּירָא׃

וּלְכַתְּנֵן מִדְיָן שְׁבַע בָּנוֹת

וַתְּבָאנָה וַתְּדַלְּנָה וַתְּמַלְּאנָה

אֶת-הָרְהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן

אֲבִיהֶן׃ וּלְרַבָּא דְּמִדְיָן שְׁבַע בָּנִין.

וְאֵתְאָה וּדְלָאָה. וּמְלָאָה יֵת רְטִיָּא. לְאַשְׁקָאָה עֲנָא דְאַבּוּהוֹן׃

וַיָּבִאוּ הָרְעִים וַיִּגְרְשׂוּם וַיִּקַּם מֹשֶׁה וַיִּשְׁעֶן

וַיִּשְׁקֵן אֶת-עֲאָנָם׃ וְאֵתוּ רְעִיָּא וַטְרֹדוֹנִין. וַקַּם מֹשֶׁה וּפְרַקְנִין׃

וְאַשְׁקִי יֵת עֲנָהוֹן׃ וַתְּבָאנָה אֶל-רְעוּאֵל אֲבִיהֶן

וַיֹּאמֶר מִדּוּעַ מְהֵרָתֵן בָּא הַיּוֹם׃ וְאֵתְאָה. לְוֹת רְעוּאֵל

אֲבּוּהוֹן. וַאֲמַר. מִדְיָן. אוֹחִיתִין לְמִיתִי יוֹמָא דִּין׃ וַיֵּשׁ וַתְּאֲמַרְןָ

אִישׁ מִצְרֵי הַצִּילָנוּ מִיַּד הָרְעִים וְגַם-דָּלָה דָּלָה

דָּלָה

טו) ולפוא סמע פרעון בהדיא אלכבר. טלב אן יקתל מוסי. פהרב מוסי מן בין ידיה. וצאר אלי בלד מדין וגלס עלי אלביר: טז) וכאן לאמאם מדין סבע בנאת. פגאת ודלאת. ומלאת אלחיאין. לתסקי ג'נם אביהן: יז) פגאו אלדעאה וטרדוהן. פקאם מוסי ואג'אתהן. וסקי ג'נמהן: יח) פלמא גאת אלי רעואל אביהן. קאל מא באלפן אסרעטן באלמגי אליום: יט) פקאלא לה. רגל מצרי.

כס"י

לשון ישיבה, למד מעקב שזוהו לזו וזוהו על הבאר: טו ולכהן מדין. רב שבהן ופירש לו מעבודה זרה ונידוהו מאצלם: את הרהטים. את ברכות מרוצת הפנים העשויות בארץ: יז ויגרשום. מפני הנדוי:

ראויים לכף: טו וישמע פרעה. הם הלשינו עליו: ויבקש להרג את משה. מסרו לקוסטינר להרגו, ולא שלטה בו החרב, הוא שאמר משה (יח ז) ויצילני מחרב פרעה: וישב בארץ מדין. נתעכב שם, כמו (כרמית לו ב) וישב יעקב: וישב על הבאר.

תפסיד רס"ג

כִּלְצַנָּא מִן יְהוָה אֱלֹדְעָאָה. וְאִיצִיא דְלֵא לְנָא מֵא. וְסָקִי אֱלֹגִינָם: (כ) קֵאל לְהֵן וְאִין הוּ. לִם תִּרְכַּתֵּן אֱלֹדְגֵל. אֲדַעוּה יֵאכֵל טְעֵאמֵא: (כא) פִּלְמֵא אֲמַעֵן מוּסִי פִי אֱלִמְקָאָם עֵנֵד אֱלֹדְגֵל. זְוֹגָה בְּצַפּוּרָה אֲבַנְתָּה: (כב) פּוֹלְדֵת אֲבַנָּא. וְסַמָּאָה גְרִשׁוּם. לְאַנְהָ קֵאל. צֵרֵת גְרִיבָא פִי בְלֵד גְרִיבָה: (כג) וְכַפֵּאן אִיצִיא פִי תֵלֵד אֱלֵאִיאָם אֱלִטְוִילָה. אֵן מֵלֵד מִצֵּר מֵאָת. פִּתְנָהֵד בְּנֵי אִסְרָאִיל. מִן כִּדְמִתְהֵם אֲלַצְעָבָה וְצִרְכִיז. פְּצַעֵד

לָנוּ וַיִּשְׁק אֶת־הַצֵּאֲן: וַאֲמָרָא. גּוּבְרָא מִצְרָאָה. שִׁיזְבְּנָא מִיָּדָא דְרַעִיא. וְאַף מִדְּלָא דְלֵא לְנָא. וְאַשְׁקִי יְת עֵנָא: **ב** וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵתָיו וְאִין לְמָה זֶה עֲזַבְתֶּן אֶת־הָאִישׁ קְרִיאָן לּוֹ וַיֹּאכֵל לֶחֶם: וַאֲמַר לְבַנְתֵּיהָ וְאֵן הוּא. לְמָא דְנָן שְׂבַקְתִּין יְת גּוּבְרָא. קָרַן לִיה וַיִּיכֹל לַחֲמָא: **בב** וַיֹּאֶל מֹשֶׁה לְשֶׁבֶת אֶת־הָאִישׁ וַיִּתֵּן אֶת־צַפּוּרָה בְּתוֹ לְמֹשֶׁה: וַצְבִי מֹשֶׁה לְמִתֵּב עִם גּוּבְרָא.

וַיְהִי יְת צַפּוּרָה בְּרִתִּיהָ לְמֹשֶׁה: **בב** וַתֵּלֵד בֵּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גְרִשֵׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נְכַרִּיָּה: וַיִּלְדֵת בֵּר. וַקְרָא יְת שְׁמִיהָ גְרִשׁוּם. אֲרִי אָמַר. דְּיִיר הָוִיתִי בְּאַרְע נּוּכְרָאָה: **פ** פִּי טִיִּרְדִּינְטִיר בְּסַפְרִי תִיטֵן וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֵּאנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל־הָאֱלֹהִים

רס"ג

כִּלְמָה זֶה עֲזַבְתֶּן. הַכִּיר בּוֹ שְׁהוּא מְזַרְעוֹ שְׁלִי־יַעֲקֹב, שְׁהַפְּמִים עוֹלִים לְקִרְאָתוֹ: וַיֹּאכֵל לֶחֶם. שְׁמָא יִשָּׂא אַחַת מִכֶּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (כַּרְשִׁית לט ו) כִּי אִם הִלְחָם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל: **כב** וַיֹּאֶל. כְּתִרְגוּמוֹ. וְדוּמָה לּוֹ (סוֹפְטִים יט ו) הוֹאֵל נָא וְלִין, (יְכוֹשֵׁעַ ז ז) וְלוֹ הוֹאֵלְנוּ, (כַּרְשִׁית יח כז) הוֹאֵלְתִי לְדָבָר, וּמְדַרְשׁוֹ לְשׁוֹן אֱלֹהֵי

נִשְׁבַּע לּוֹ שְׁלֵא יְזוּז מִמֶּדִּין כִּי אִם בְּרִשׁוֹתוֹ: **כג** וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם. שְׁהִיָּה מֹשֶׁה גֵּר בְּמִדְיָן, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְהַצְרִיכוּ יִשְׂרָאֵל לְתַשׁוּעָה. וּמֹשֶׁה הָיָה רַעֵה וְגוֹי (ג 6) וּבָאת תַּשׁוּעָה עַל יָדוֹ, וּלְכַפֵּי נִסְמְכוּ פְרִשְׁוִית הַלְלוּ: וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם. נְצַטְרַע וְהָיָה שׁוֹחֵט תִּינוּקוֹת יִשְׂרָאֵל וְרוֹחֵן בְּדָמָם:

תפסיד רס"ג

תג'וותרם. אלי אלה מן אלכ'דמה: כד) פסמע אלה שהיקהם. וד'כר עהדה. אלדי מע אברהים ויצחק ויעקוב: כה) פנצ'ר אלה להם ורחמיהם: ג א) וכאן מוסי. ירעא ג'נם יתרו חמוה אמאם מדין. פסאקהא אלי טרף אלבר'יה. חתא גא אלי גבל אלה אלי חריב: ב) פתגלא לה מלך אלה. בצ'רים נאר מן וסט

מִן־הַעֲבֹדָה: וְהָיָה בְיוֹמָיָא סְגִיֵּיאָא הָאֲנוּן. וּמִיַּת מַלְכָּא דְמִצְרַיִם. וְאֵתְאֲנַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. מִן פּוֹלְחָנָא דְהָוָה קָשִׁי עֲלֵיהוֹן וּזְעִיקוּ. וּסְלִיקַת קְבִילַתְהוֹן. לְקֹדֶם יי מן פּוֹלְחָנָא: כד **וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקַתְם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב:** וּשְׁמִיעַ קֹדֶם יי ית קְבִילַתְהוֹן. וּדְכִיר יי ית קִימִיָּה.

דְּעַם אַבְרָהָם דְּעַם יִצְחָק וּדְעַם יַעֲקֹב: כה **וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים:** וּגְלִי קֹדֶם יי שְׁעִבּוּדָא

דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר בְּמִימְרֵיהָ לְמַפְרָקְהוֹן יי: ס **וְיִצְחָק בְּסִפְרֵי תַיִטָן**

וּמִשָּׁה הָיָה רָעָה אֶת־עֲאֹן יִתְרוֹ חֲתָנּוּ כִּהֵן מְדִיָן וַיִּנְהַג אֶת־הָעֲאֹן אַחַר הַמְדַבֵּר וַיָּבֵא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֲרָבָה: וּמִשָּׁה. הָוָה רָעִי. ית עֲנָא. דִּיתְרוֹ חֲמוּהֵי רַבָּא דְּמְדִיָן. וּדְבַר ית עֲנָא לְאַתְר שְׁפַר רַעֲיָא לְמַדְבָּרָא. וְאֵתְאָ לְטוּרָא דְּאֵתְגְּלִי עֲלוּהֵי יַקְרָא דִּי לְחֹרֵב: ב **וַיֵּרָא מִלְּאֵךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלִבַּת־אִשׁ מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה וַיֵּרָא וְהִנֵּה**

כד **נַאֲקַתְם.** צַעֲקַתְם. וְכֵן (איוז כד יז) מְעִיר **אֶת־אַחַר הַמְדַבֵּר.** לְהַתְרַחֵק מִן הַגִּזְל שְׁלֵא מִתִּים וַיִּנְאֲקוּ: **אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם.** עַם יָרְעוּ בְּשָׂדוֹת אַחֲרֵים: **אֵל הַר הָאֱלֹהִים.** עַל אַבְרָהָם: ככ **וַיַּדַּע אֱלֹהִים.** נָתַן עֲלֵיהֶם לֵב שֵׁם הָעֵתִיד: **בְּלִבַּת אִשׁ.** בְּשִׁלְהֶבֶת אִשׁ לְבֹ שְׁלֵאֲשׁ, כְּמוֹ (דכריס ד יב) לֵב הַשָּׁמַיִם, וְלֹא הָעֵלִים עֵינֵיו:

זֶלֶק הַדְּקֻדּוֹק: כד **וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים וכו' אֶת־אַבְרָהָם אֶת־יִצְחָק וְאֵת יַעֲקֹב.** הַטְּפַח בְּתִיבַת יִצְחָק כִּכֵּל הַתִּיגָאן הַמְדוּקְדוּקוֹת, לְחֹבֵר יִצְחָק סוּד הַפְּחָד אֵלָיו:

תפסיד דס"ג

אלסנא. פראי אלסנא משתעל
 באלנאר. והו לים יחתרק:
 ג) פקאל מוסי. אמיל אלאן
 ואנצ'ר. הדיא אלמנצ'ר
 אלעגיב. מא באל אלסנא לם
 יחתרק: ד) פעלם אללה אנה קד
 מאל לינצ'ר. פנאדאה מן
 אלסנא וקאל. יא מוסי יא
 מוסי. קאל לביד: ה) קאל לא
 תתקדם אלי ההנא. אנוע
 נעליד ען רגליד פאן אלמוצ'ע.
 אלדי אנת ואקף עליה מקודם:
 ו) תם קאל. אנא אלאה אביד.

הַסֵּנֶה בְּעַר בְּאֵשׁ וְהַסֵּנֶה
אֵינָנוּ אֹכְלִים: וְאַתְּ גְּלִי. מִלֹּאֲכָא דֵּי
 לִיָּהּ. בְּשִׁלְהוּבִית אִישְׁתָּא מְגוּ אֲסֵנָא.
 וְחִזָּא. וְהָא אֲסֵנָא בְּעַר בְּאִישְׁתָּא. וְאֲסֵנָא
 לִיתוּהִי מִתְאָכִיל: **וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה**
אֶסְרֶה־נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־
הַמְּרֹאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ
לֹא־יִבְעַר הַסֵּנֶה: וְאָמַר מֹשֶׁה.
 אֶתְפְּנִי כְּעֵן וְאַחֲזִי. יְת חֲזוּנָא רַבָּא דֵּינִי.
 מָא דִּין לָא מִתּוֹקֵד אֲסֵנָא: **וַיֵּרָא**

יְהוָה כִּי סַר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ
הַסֵּנֶה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: וְחִזָּא יִי אֲרִי
 אֶתְפְּנִי לְמַחֲזִי. וְקָרָא לִיָּהּ יִי מְגוּ אֲסֵנָא. וְאָמַר. מֹשֶׁה מֹשֶׁה וְאָמַר הָאֲנָא:
וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הָלֶם שֶׁל־נְעֻלֶיךָ מֵעַל
רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו
אֲדַמַּת־קֹדֶשׁ הוּא: וְאָמַר לָא תִקְרַב הֶלְכָא. שְׂרִי סִינְךָ מֵעַל
רַגְלֶךָ. אֲרִי אַתְרָא. דְּאֵת קָאִים עֲלוּהִי. אַתְר קֹדִישׁ הוּא:
וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם

כס"י

(סמואל 3 יח יז) בלב האלה, ואל תתמה על
 הת"ו, שיש לנו פיוצא בו (יחזקאל טו ל) מה
 אמלה לבתך: מתוך הסנה. ולא אילן אחר.
 משום עמו אנכי בצרה (סבלים 66 טו):
 אפל. נאכל, כמו (דברים כג ג) לא עבד בה,
 אשר לקח משם (בראשית ג כג): ג אסרה
 נא. אסורה מכאן להתקרב שם: כ של.
 שלוף והוצא, כמו (דברים יט ט) ונשל
 הברזל, (דברים כח ט) כי ישל ויתר:
 אדמת קדש הוא. המקום:

תפסיר רס"ג

אלה אברהים. יצחק. ויעקוב. פסתר מוסי וגהה. אד' כ"אף. אן ינצ'ר אלי נור אלה: (ז) וקאל. קד נצ'רת לצ'עף קומי אלדי במצר. וסמעת צראכ'הם מן קבל גלאוזהתם. ועלמת באוגאעהם: (ח) פתגלית. לאכילצהם מן יד אלמצריון. ואצעדהם מן דיאלד אלבלד. אלי בלד גייד ואסע. בלד יפיין אללבן ואלעסל. אלי מוציע אלפנעאנין ואלחתיין. ואלאמוריין ואלפרזיין. ואלחויין ואליבוסייין: (ט) ואלאן. הודי צראד' בני אסראיל קד

אלהי יצחק ואלהי יעקב
ויסתר משה פניו כי ירא
מהביט אל-האלהים: ואמר.
אנא אלהא דאבוד. אלהיה דאברהם.
אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב. וכבשנון
משה לאפוהי. ארי דחיל. מלאסתפלא
בצית יקרא די: ויאמר יהוה
ראה ראיתי את-עני עמי
אשר במצרים ואת-
צעקתם שמעתי מפני
נגשיו כי ידעתי את-

מכאביו: ואמר יי. מגלא גלי קדמי. שעבוד עמי דבמצרים. וית
קבילתהון שמיע קדמי מן קדם מפלחיהון. ארי גלי קדמי ביביהון:
ווארד להצילו | מיד מצרים ולהעלותו מן-
הארץ ההוא אל-ארץ טובה ורחבה אל-ארץ
זבת חלב ודבש אל-מקום הפנעני והחתי
והאמרי והפרזי והחוי והיבוסים: ואתגליתני.
לשיזבותהון מידא דמצראי. ולאסקותהון מן ארעא ההיא. לארע
טבא ופתיא. לארע. עבדא חלב ודבש. לאתר פנענאי וחתאי.
ואמוראי ופרזאי. וחואי ויבוסאי: ועתה הנה צעקת

— רס"י —

להתבונן ולדעת את מכאוביו ולא העלמתי
עיני ולא אטום את אוני מצעקתם:

ז כי ידעתי את מכאביו. כמו (לעיל 3 כה)
וידע אלהים, כלומר כי שמתי לב

תפסיד דס"ג

וצל. אלוי. וראית אלצ'גט.
אלדי אלמצריון צאג'טוהם:
(ז) פתעאל אלען אבעתי בך
אלוי פרעון. ואכרג קומי בני
אסראיל מן מצר: יא) קאל
מוסי בין ידי אללה. מן אנא.
חתא אמצי אלי פרעון.
ואכרג בני אסראיל מן מצר:
(יב) קאל אנא אכון מעד.
ותדיה לך איה. באני בעתית

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי
וְגַם־רָאִיתִי אֶת־הַלַּחַץ
אֲשֶׁר מִצְרַיִם לַחֲצִים
אֹתָם: וּכְעַן הָאֵל קִבִּילַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲלֵת לְקַדְמִי. וְאֵף גָּלִי קְדָמִי דוּחָקָא.
דְּמִצְרָאִי דְחָקִין לְהוֹן: וְעַתָּה
לֵךְ וְאֶשְׁלַחְךָ אֶל־פַּרְעֹה

וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וּכְעַן
אֵיתָא. וְאֶשְׁלַחְנֶךָ לֹת פַּרְעֹה. וְאֶפִּיקָ יְת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנֹכִי כִי
אֵלֶךְ אֶל־פַּרְעֹה וְכִי אוֹצִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִמִּצְרַיִם: וְאָמַר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ. מִן אֲנָא. אָרִי אֵיזִיל לֹת פַּרְעֹה.
וְאָרִי אֶפִּיקָ יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר כִּי־אֱהִיָּה
עִמָּךְ וְזֶה־לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ
בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת־הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן

— כש"י —

משלי. כי אהיה עמך, וזה המראה אשר
ראית בסנה לך האות כי אנכי שלחתיך,
וכדאי אני להציל כאשר ראית הסנה עושה
שליחותי ואינו אכל, כן תלך בשליחותי
ואינך נזקק. ושאלת מה זכות יש לישראל
שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאת
זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר
הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים.
דבר אחר כי אהיה עמך וזה שתצליח
בשליחותך לך האות על הבטחה אחרת

ועתה לכה ואשלחך אל פרעה. ואם
תאמר מה תועיל, והוצא את עמי יועילו
דבריה ותוציאם משם: יא מי אנכי. מה אני
חשוב לדבר עם המלכים: וכי אוציא את
בני ישראל. ואף אם חשוב אני מה זכו
ישראל שתעשה להם גם ואוציאם ממצרים
יב ויאמר כי אהיה עמך. השיבו על ראשון
ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי
כי אלך אל פרעה, לא שלך היא, כי אם

תפסיר רס"ג

אֶת־הָאֱלֹהִים עַל הַהָר

הַזֶּה: וַאֲמַר אָרִי יְהִי מִימְרֵי בְּסַעֲדֶךָ.

וְדִין לְךָ אֶתְּאֵ. אָרִי אֲנִי שְׁלַחְתָּךְ.

בְּאַפְקוֹתֶיךָ יָת עֲמָא מִמְצָרִים. תִּפְלַחוּן

קִדְם יי: עַל טוֹרָא הַדִּין: וַיֹּאמֶר

מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים הִנֵּה

אֲנֹכִי בֹא אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וַאֲמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹהֵי

אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם

וַאֲמַרוּ־לִי מַה־שְּׁמוֹ מַה אֲמַר אֱלֹהִים: וַאֲמַר מֹשֶׁה

קִדְם יי: הֵא אֲנִי אֶתִי לְוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וַאֲמַר לְהוֹן. אֱלֹהֵא דְאַבְהַתְּכוֹן

שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן. וַיִּמְרוֹן לִי מִן שְׁמִיָּהּ. מָא אִימַר לְהוֹן: וַיֹּאמֶר

אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה וַיֹּאמֶר

כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם:

וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה. אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. וַאֲמַר. כְּדָנָן תִּימַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

אֶהְיֶה שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן: וַיֹּאמֶר עוֹד אֱלֹהִים אֶל־מֹשֶׁה

כֹּה תֹאמַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵי

בְּךָ. אֲדִיא אֲכִירְגַת אֱלֹקִים מִן
מִצְרַיִם. אֲעַבְדוּ אֱלֹהִים. עָלֵי הַרְיָא
אֱלֹהִים: יג) קֹאֵל מוֹסִי בֵּין יְדֵי
אֱלֹהִים. הָאֲנִי צִאִיר אֵלֵי בְנֵי
אִסְרָאֵיל. וְאֶקוּל לָהֶם. אֱלֹהֵא
אֲבֹאִיאֲכֶם בְּעֵתֵנִי אֵלֵיכֶם. פֶּאן
סְאֵלוּנִי מָא אֲסַמְחָה. מָה אֶקוּל
לָהֶם: יד) קֹאֵל לָהֶם. אֱלֹהֵי
אֲלֹדֵי לֹא יוֹזֵל. תִּים קֹאֵל. כְּדִיא
קֹל לְבְנֵי אִסְרָאֵיל. אֱלֹהֵי
בְּעֵתֵנִי אֵלֵיכֶם: טו) וְקֹאֵל לָהֶם
אִיצִיא. כְּדִיא קֹל לְבְנֵי אִסְרָאֵיל.

— כ"ט —

תְּרַבָּה מִפִּירוֹת וְאֲנִי אֲבָרַךְ הַסְּפִיחִים:
י אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. אֶהְיֶה עִמָּם בְּצִרָה זו
אֲשֶׁר אֶהְיֶה עִמָּם בְּשַׁעֲבוֹד שְׂאֵר מַלְכוּיֹת.
אֲמַר לְפָנָיו רְבוּנוֹ שְׁלַעוּלָם, מָה אֲנִי מִזְכִּיר
לָהֶם צִרָה אַחֲרַת דַּיִם בְּצִרָה זוּ. אֲמַר לוֹ יִפְּהָ
אֲמַרְתִּי, כֹּה תֹאמַר וְגו':

שְׂאֵנִי מִבְּטִיחָךְ, שְׁכִשְׁתוּצִיאִם מִמְצָרִים
תִּעֲבְדוּן אוֹתִי עַל הַהָר הַזֶּה, שְׁתִּקְבְּלוּ
הַתּוֹרָה עָלֵינוּ וְהִיא הַזְכוּת הָעוֹמֶדֶת לְיִשְׂרָאֵל.
וְדוּגְמַת לְשׁוֹן זֶה מְצִינּוּ (ישעיכ לז ט) וְזֶה לְךָ
הָאוֹת אֲכוּל הַשְּׁנָה סְפִיחַ וְגו', מִפְּלֵת סְנַחְרִיב
תִּהְיֶה לְךָ אוֹת עַל הַבְּטָחָה אַחֲרַת שְׂאֲרָצְכֶם

תפסיד דס"ג

אללה אלאה אבאיכם. אלאה אברהים. אלאה יצחק ואלאה יעקב בעתני אליכם. הדיא אסמי אלי אלדהר. והדיא דכרי אלי גיל ואגואל: טז) אמין ואגמע שיוך בני אסראיל. וקל להם. אללה אלאה אבאיכם תגלא לי. אלאה אברהים. יצחק ויעקוב קאילא. קד דכרתכם. ומא צנע בכם במצר: יז) פקלת. אצעדכם מן עדאב אלמצריון.

אֲבֹתֵיכֶם אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב
שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם זֶה-שְׁמִי
לְעֹלָם וְזֶה זְכָרִי לְדֹר דָּר:
וְאָמַר עוֹד יי לְמֹשֶׁה. פִּדְנָן תִּימַר לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל. יי אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם. אֱלֹהֵיהּ
דְאַבְרָהָם. אֱלֹהֵיהּ דְיִצְחָק. וְאֱלֹהֵיהּ
דְיַעֲקֹב שְׁלַחְנִי לְוֹתְכוֹן. דִּין שְׁמִי
לְעֹלָם. וְדִין דְּוֹכְרֵי לְכָל דָּר וְדָר:

לך (חמישי) המנוחה בספרי תימן

וְאָסַפְתָּ אֶת-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם יְהוָה
אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב לֵאמֹר פֶּקֶד פִּקְדוֹתַי אֵתְכֶם
וְאֶת-הַעֲשׂוֹי לָכֶם בְּמִצְרַיִם: אִיזִיל וְתַכְנוּשׁ יַת סְבִי
יִשְׂרָאֵל. וְתִימַר לְהוֹן יי. אֱלֹהֵא דְאַבְרָהָם אֶתְגְּלִי לִי. אֱלֹהֵיהּ
דְאַבְרָהָם. יִצְחָק וְיַעֲקֹב לְמִימַר. מְדַכְר דְּכִירְנָא יִתְכוֹן. וְיַת דְּאֶתְעֵבִיד
לְכוֹן בְּמִצְרַיִם: וְאָמַר אֶעֱלֶה אֵתְכֶם מֵעֵנִי מִצְרַיִם
אֶל-אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי
וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי אֶל-אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ:
וְאָמַרְתָּ. אֲסִיק יִתְכוֹן מִשְׁעֶבֶד מִצְרַאִי. לְאֶרֶע פְּנַעֲנָאִי וְחַתָּאִי.

— רש"י —

טו זה שמי לעולם. חסר וי"ו, לומר העלימהו שלא יקרא בכתבו: וזה זכרי. לפירו היאך נקרא וכן דוד הוא אומר (תכלים קלס יג) ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור: טז את זקני ישראל. מיוחדים לשיבה. ואם תאמר זקנים סתם, היאך אפשר לו לאסוף

תפסיר רס"ג

אלוי מוציע אלפנעאניין
ואלחתיון. ואלאמוריון
ואלפרויון. ואלחיון ואליוסיון.
אלוי בלד יפיץ לבנא ועסלא:
(יח) פאדיא קבלו מנד.
אדכל אנת ושיוך בני אסראיל
אלוי מלך מצר. וקולו לה.
אללה אלאה אלעבראניין
ואפאנא אמרה. פאלאן. נסיר
מסאפה תלאתהו איאם פי
אלבר. ונדבח ללה רבנא:
(יט) ואנא אעלם. אן מלך
מצר לא ידעכם אן תמצו.
ולא ביד ואחדה שדידה:

ואמוראי ופרזאי. וחואי ויבוסאי. לארע.
עבדא חלב ודבש: ושמעו
לקלך ובאת אתה וזקני
ישראל אל-מלך מצרים
ואמרתם אליו יהוה אלהי
העבריים נקרה עלינו
ועתה נלכה-נא דרך
שלשת ימים במדבר
ונזבחה ליהוה אלהינו:
ויקבלון מנד. ותייתי את וסבי
ישראל לות מלכא דמצרים. ותימרון ליה יי. אלהא דיהודאי אתקרי
עלנא. וכען. נייזיל פען. מהלך תלתא יומין במדברא. ונדבח קדם יי
אלהנא: ויאני ידעתי כי לא-יתן אתכם מלך
מצרים להלך ולא ביד חזקה: וקדמי גלי. ארי. לא
ישבוק יתכון. מלכא דמצרים למיזל. ולא מן קדם דחיליה תקיף:

כס"י

וקנים של-ששים רבוא: יח ושמעו לקלך.
מאליהם, מפיון שתאמר להם לשון זה
ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בגדם
מיעקב ומיוסף שבלשון זה הם נגאלים. יעקב
אמר (בראשית נ כג) ואלהים פקד יפקד אתכם.
יוסף אמר להם (בראשית נ כה) פקד יפקד
אלהים אתכם: ואלהי העבריים. יו"ד
יתירה רמו לעשר מפות: נקרה עלינו.
לשון מקרה וכן (צמדכ כג ד) ויקר אלהים.
(טו טו) ואנכי אקרה בך, אהא נקרה מאתו

הלום: יט לא יתן אתכם מלך מצרים
להלך. אם אין אני מראה לו ידי החזקה,
כלומר כל עוד שאין אני מודיעו ידי החזקה
לא יתן אתכם להלך: לא יתן. לא ישבוק,
כמו (בראשית כו) על פן לא נתתיה, ולא נתנו
אלהים להרע עמדי, וכלן לשון נתינה הם.
ויש מפרשים ולא ביד חזקה ולא בשביל
שידו חזקה, כי מאז אשלח את ידי והפיתי
את מצרים וגוי, ומתרגמין אותו ולא מן קדם
דחיליה תקיף, משמו של-רבי יעקב ברבי

תפסיד דס"ג

כ) פִּאֲבַעַת' בְּגַמִּיעַ אֶפְאֲתִי
וְאֶצְרִיב אֶלְמִצְרִיּוֹן. בְּאֶעֱגוּבֵאֲתִי.
אֶלְדִּי אֶצְנַעְהָא פִי מָא בִּינְהֶם
וּבַעַד דְּאֶלְדִּי יִטְלַקְסָם:
כא) וְאֶעֱטִי אֶלְקוּם חֲצִיאָא עֲנַד
אֶלְמִצְרִיּוֹן. פִּאֲדִיא מְצִיָּתָם. לֹא
תִמְצִיֹן פִּרְגִיא: כב) בַּל תִּסְתוּהֵב
אֶלְאֶמְרָאָה מִן מְסִאֲכַנְתָּהָא
וּמִן גְּאֶרְתָּהָא. אֲנִיָּה פְצִיָּה.
וְאֲנִיָּה דְיָהֵב וְתִיאָבָא.
וְתִצִּירוּהָא עֲלִי בְּנִיכָם
וּבְנֵאֲתָכָם. וְתִנְתְּסוּן אֶלְמִצְרִיּוֹן:

וּשְׁלַחְתִּי אֶת־יָדִי וְהִכִּיתִי
אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל נִפְלְאוֹתַי
אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה בְּקִרְבּוֹ
וְאַחֲרֵי־כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם:
וְאֶשְׁלַח יָת מַחַת גְּבוּרָתִי וְאֶמְחִי יָת
מִצְרָאִי. בְּכָל פְּרִישְׁתִּי. דְּאֶעֱבִיד בִּינִיהוּן.
וּבְתַר כֵּן יִשְׁלַח יְתִכּוּן: כא) וְנִתַּתִּי
אֶת־חַן הָעַם־הַזֶּה בְּעֵינַי
מִצְרַיִם וְהָיָה כִּי תֵלְכוּן לֹא

תֵּלְכוּן רִיקָם: וְאֶתִּין. יָת עֲמָא הָדִין לְרַחֲמִין בְּעֵינַי מִצְרָאִי. וְהָיָה
אֲרִי תִהְכּוּן. לֹא תִהְכּוּן רִיקָנִין: כב) וְשָׂאֵלָה אִשָּׁה
מִשְׁכַּנְתָּהָ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כְּסֵף וְכֵלִי זָהָב
וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל־בְּנֵיכֶם וְעַל־בְּנֹתֵיכֶם
וְנִצַּלְתֶּם אֶת־מִצְרַיִם: וְתִשְׂאֵל אֶתְתָּא מִשִּׁיבְבַתָּה

כס"י

(דזריס כח סג) וְנִסְחַתְּם מִן הָאֲדָמָה, (ויקרא כו כה)
וְנִתְתֶם בְּיַד אוֹיֵב, (שם י) וְנִגְפֶתֶם לְפָנַי
אוֹיְבֵיכֶם, (יחזקאל כג כא) וְנִתְכַתֶּם בְּתוֹכָהּ,
(ירמיה ז י) וְאֶמְרַתֶם נִצַּלְנוּ לְשׁוֹן נִפְעַלְנוּ. וְכָל
נִוִין שְׂהִיא בָּאָה בְּתִיבָה לְפָרְקִים וְנוֹפְלַת
מִמֶּנָּה, כְּנִוִין שְׂלִי־נוֹגַף, נוֹשָׂא, נוֹתָן, נוֹשָׂף,
כְּשְׂהִיא מִדְּבַרְת לְשׁוֹן וּפְעֻלְתֶם תִּנְקַד בְּשׁוֹן־א
בְּחֻטָּף, כְּגוֹן (זכרשית מט ט) וְנִשְׂאֲתֶם אֶת
אֲבִיכֶם, (זכרשית לז כט) וְנִתְתֶם לָהֶם אֶת אֲרִץ
הַגִּלְעָד, (זכרשית י"ז יא) וְנִמְלַתֶם אֶת בְּשַׂר

מִנְחָם נֶאֱמָר לִי: כז וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ, מֵאוֹתָהּ
שְׂהִיא גְרָה אֶתָּה בְּבֵית: וְנִצַּלְתֶם, כְּתִרְגוּמוֹ
וְתִרְוִקְנוּן. וְכֵן (שמות יז לו) וְנִצַּלְוּ אֶת מִצְרַיִם,
(שמות לג ו) וְנִתְנַצַּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵיכֶם,
וְהִנּוּן בּוֹ יִסוּד. וּמִנְחָם הִבְרּוּ בְּמִחְבַּרְת צִדִּי
עִם (זכרשית לא ט) וְנִצַּל אֱלֹהִים אֶת מִקְנֵה
אֲבִיכֶם, (שם טו) אֲשֶׁר הִצִּיל אֱלֹהִים מֵאֲבִינּוּ.
וְלֹא יֵאֱמָנוּ דְּבָרֵינוּ, כִּי אִם לֹא הָיְתָה הִנּוּן
יִסוּד וְהָיָה נִקְוָדָה בְּחִיר־ק, לֹא תִהְיֶה מִשְׁמֶשֶׁת
בְּלִשׁוֹן וּפְעֻלְתֶם אֲלֵא בְּלִשׁוֹן וְנִפְעֻלְתֶם, כְּמוֹ

זֶלֶק הַדִּקְדוּק: כא) וְנִתַּתִּי אֶת חַן הָעַם־הַזֶּה. כתב מהר"ב כי תיבת העם מלעיל:

תפסיר רס"ג

ד א) פֶּאֶגֶאֶב מוֹסִי וְקֹאֵל. לְעֹלָהֶם לֹא יוֹמְנוּן בִּי. וְלֹא יִקְבְּלוּן מִנִּי. בַּל יִקְוּלוּ. לֹם תִּגְלֹא לָךְ אֱלֹלָה: ב) פֶּקֶאֵל לֹה אֱלֹלָה מְנַבְהֵא מֵא דִּיא בִּידֵךְ. קֹאֵל עֲצֵא: ג) קֹאֵל אֶטְרַחֲהָא עָלֵי אֱלֹאֲרֵךְ. פֶּטְרַחֲהָא וְצֹאֲרַת תִּעֲבֹאֲנָא. פֶּהֶרֶב מוֹסִי מִן בֵּין יְדִידָה: ד) קֹאֵל אֱלֹלָה לֹה. מִד יֵדֵךְ. וְאִמְסֹד דִּעֲבָה. פֶּמִד יֵדָה

וּמִקְרִיבַת בֵּיתָהּ. מִנִּין דְּכִסְפֵּי. וּמִנִּין דְּדָהָב וּלְבוּשֵׁין. וְתִשׁוּזִין. עַל פְּנִיכוּן וְעַל בְּנֵתְכוּן. וְתִרְוֹקְנוּן יֵת מְעָרִים: ד) וַיַּעַן מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר וַהֲזֵן לֹא-יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמָעוּ בְּקֹלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא-נִרְאָה אֱלֹהֶיךָ יְהוָה: וְאַתִּיב מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר. וְהָא לֹא יִהְיִמְנוּן לִי. וְלֹא יִקְבְּלוּן מִנִּי אֲרִי יִמְרוּן. לֹא אֲתַגְלִי לָךְ יי: ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי יְהוָה (כ' מוה) מֵה־זֶה בִּידֵךְ וַיֹּאמֶר מֹטָה: וַיֹּאמֶר לִיָּהּ. יי מֵא דִּין בִּידֵךְ. וַיֹּאמֶר חוּטְרָא: ג) וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכְהוּ אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנְס מֹשֶׁה מִפְּנָיו: וַיֹּאמֶר רְמוּהֵי לְאֶרְעָא. וּרְמָהֵי לְאֶרְעָא וַהֲוֵה לְחוּיָא. וְעֵרַק מֹשֶׁה מִן קַדְמוּהֵי: ד) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחֲזוּ בְּזַנְבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ וַיִּחַזְקוּ-בּוֹ וַיְהִי לְמֹטָה בְּכַפּוֹ:

— כס"י —

עֲרַלְתְּכֶם. לְכֵן אֲנִי אוֹמֵר שׁוֹאֵת הַנְּקוּדָה בְּחִירָק מִן הַיְסוּד הַיָּא. וַיְסוּד שֵׁם דְּבַר נְצוּל. וְהוּא מִן הַלְשׁוֹנוֹת הַכְּבֻדִים. כְּמוֹ דְּבוּר, כְּפֹר, לְמוֹד, כְּשִׁידְבַר בְּלִשׁוֹן וּפְעֻלָתָם יִנְקַד בְּחִירָק, כְּמוֹ (זמזכר כ ט) וְדְבָרְתָם אֶל הַסְּלַע. (יחזקאל מכ כ) וּכְפָרְתָם אֶת הַבַּיִת, (דצריס יא יט) וְלִמְדָתָם אֲתָם אֶת בְּנֵיכֶם:

ד) ז מוה בִּידֵךְ. לְכַף נְכַתֵּב תִּיבָה אַחַת, לְדְרוּשׁ מוֹה שְׁבִידֵךְ אַתָּה תִּיב לְלִקוּת.

שמן המור (6) מה-נה. יש להפריד בקריאה בין הדבקים דלא לישתמע מזה.

תפסיד רס"ג

ואמסכה. פצאר עצאא פי ידה: (ה) לְכִי יוֹמְנוּן. אַן קֹד תַּגְלֵא לְךָ. אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם. אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: (ו) וְקֵאל לָהּ אִיצֵיא. אֲדַכֵּל יָדְךָ אֱלֹהֵי כְפֹד. פֶּאֲדִכְלֵהָ. תִּים אֲכִרְגֵהָ. פֶּאֲדִיא בְּהָא בִּיצֵיא כֹּאלֵתֵּלֵג: (ז) פֶּקֵאל. אֲרֹדֵד יָדְךָ אֱלֹהֵי כְפֹד. פֶּאֲרֹדֵדֵהָ. תִּים אֲכִרְגֵהָ. וְקֹד עֲאֲדֵת כְּסֵאִיר בְּדֵנָה: (ח) פֶּאֵן לִם יוֹמְנוּן בְּךָ.

ואמר יי למשה. אושיט ידך. ואוחד בדנפיה. ואושיט ידיה ואתקיף ביה. והוה לחוטרא בידיה: **למען יאמינו כי נראה אליך יהוה אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב:** בדיל דיהימנון. ארי אתגלי לך. יי אלהא דאבהתהון. אלהיה דאברהם. אלהיה דיצחק ואלהיה דיעקב:

ויאמר יהוה לו עוד הבא-נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת בשלג: ואמר יי ליה עוד. אעיל כען ידך בעטפך. ואעיל ידיה בעטפיה. ואפקה. והא ידיה חורא בתלגא: **ויאמר השב ידך אל-חיקך וישב ידו אל-חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו:** ואמר. אתיב ידך לעטפך. ואתיב ידיה לעטפיה. ואפקה מעטפיה. והא תבת הות כבשריה: **והיה אם-לא יאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון:**

— רס"ג —

שמדה טובה ממחרת לבא ממדת פרענות. שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו: **והאמינו לקל האת האחרון.** משתאמר להם בשבילכם לקיתי על שספרתי עליכם לשון הרע יאמינו לך. שפבר למדו בכף שהמוזוגין להרע להם לוקים בנגעים. כגון

אחזקה הוא: **ומצרעת בשלג.** דרך צרעת להיות לבנה (ויקרא יג ז) ואם בהרת לבנה היא. אף באות זה רמו שלשון הרע ספר באמרו (פסוק ט) לא יאמינו לי. לפיכך הלקחו בצרעת. כמו שלקחה מרים על לשון הרע: **ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו.** מכאן

תפסיר רס"ג

ולא יקבלון אלאיה אלאולי.
 פיומנון באלאיה אלת'אניה:
 ט) פאן לם יומנון בהאתין
 אלאיתין. ולם יקבלון מנד.
 פכ'ד' מן מא אלגיל. ואצבבה
 עלי אליבאס. פאנה ינקלב.
 ויציר דמא פי אליבאס:
 ז) פקאל מוסי' לרבה יא רבי.
 לים אנא ד'ו גטק. מן אמס
 ומא קבלה. ולא מן חין
 כ'אטבת עבדך. אני תקיל

ויהי אם לא יהימנון לך. ולא יקבלון.
 לקל אתא קדמא. ויהימנון. לקל אתא
 בתראה: **והיה אם לא**
יאמינו גם לשני האתות
האלה ולא ישמעון לקלך
ולקחת ממימי היאר
ושפכת היבשה והיו הפים
אשר תקח מן-היאר והיו

לדם ביבשת: ויהי. אם לא יהימנון. אף לתרין אתיא האלין.
 ולא יקבלון מנד. ותסב ממיא דבנהרא. ותשפוך ליבשתא. ויהון מיא
 דתסב מן נהרא. ויהון לדמא ביבשתא: **ויאמר משה אל-**
יהוה בי אדני לא איש דברים אנכי גם
מתמול גם משלשם גם מאז דברך אל-עבדך
כי כבד-פה וכבד לשון אנכי: ואמר משה קדם יי
 בבועו יי. לא גבר דמלול אנא. אף מאתמלי אף מדקמוהי. אף.

— כס"י —

דברך הרי שלשה, ושלשה גמין רבויין הם,
 הרי ששה, והוא היה עומד ביום השביעי
 כשאמר לו זאת עוד (לכלן פסוק יג) שלח נא
 ביד תשלח, עד שחרה בו וקבל עליו. וכל זה,
 שלא היה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו
 שהיה גדול המנו ונביא היה, שנאמר (שמואל
 6 3 כ) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם
 במצרים, הוא אהרן. וכן ביחזקאל (כ 6)
 ואנדע להם בארץ מצרים וגוי, (סס ז) ואמר
 אליהם איש שקוצי עיניו השליכו, ואותה
 נבואה לאהרן נאמרה: **כבד פה**. בכבודות

פרעה ואבימלך בשביל שרה: ט ולקחת
ממימי היאור. רמו להם שבמכה ראשונה
 נפרע מאלהותם: **והיו הפים וגוי**. והיו והיו
 שתי פעמים. נראה בעיני אלו נאמר והיו
 הפים אשר תקח מן היאור לדם ביבשת,
 שומע אני שבידו הם נהפכים לדם ואף
 כשירדו לארץ יהיו בהיותן אבל עכשיו
 מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו ביבשת:
י גם מתמול וגוי. למדנו שכל שבועה ימים
 היה הקדוש ברוף הוא מפתה את משה
 בסנה לילך בשליחותו מתמול שלשום מאז

תפסיד רס"ג

אלפס ואלסאן גמיעא: יא קאל
אללה לה. מן כילק נטק
לאלאנסאן. או מן יכילק
אלאכ'רס. או אלאצם. או
אלבציר או אלאעמא. אליס
אנא אללה: יב) ואלאן אמין
ואנא אכון מע קולך. ואדלך
עלי' מא תתפלם בה: יג) קאל
יא רבני אבעת' במן אנת
באעת'ה: יד) פאשת'ד וגד (נ"א:
ג'צ'ב) אללה עליה. וקאל אליס
הרון אכיד אלליואני. אנא

מעדן דמלילתא עם עבדך. ארי יקיר
ממלל. ועמיק לישן אנא: **וַיֹּאמֶר**
יְהוָה אֵלָיו מִי שֵׁם פֶּה
לְאָדָם אוּ מִי־יְשׁוּם אֱלִים
אוּ חֹרֶשׁ אוּ פִקֵּחַ אוּ עוֹר
הֲלֹא אֲנֹכִי יְהוָה: וַאֲמַר יי' ליה.
מן שוי פומא לאנשא. או מן שוי אלמא.
או חרשא. או פתיחא או עוירא. הלא
אנא יי': **וַעֲתָה לךְ וְאֲנֹכִי**

אֵהְיֶה עִם־פִּיךָ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבָּר: וּכְעַן אֵינִיל.
ומימרי יהא עם פומך. ואלפנד דתמליל: **וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי**
שְׁלַח־נָא בְיָד־תְּשַׁלַּח: וַאֲמַר בְּבִעוּ יי'. שְׁלַח בְּעַן בְּיַד מִן
דְּכַשְׁר לְמִשְׁלַח: וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲלֹא
אֶהְרֹן אַחִיךָ הֲלוֹי יִדְעָתִי כִּי־דִבַּר יִדְבָּר הוּא

— רס"י —

והוא אהרן. דבר אחר ביד אחר שתתקנה
לשלוח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות
גואלם לעתיד, יש להם שלוחים הרבה:
יד ויחר אף. ר' יהושע בן קרחה אומר כל
חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, וזה לא
נאמר בו רושם, ולא מצינו שבא עונש על
ידי אותו חרון. אמר לו רבי יוסי אף בזה
נאמר בו רושם, הלא אהרן אחיך הלווי
שהיה עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהונה

אני מדבר. ובלשון לנו כלל"א: יא מי שם פה וגוי.
מי למדך לדבר כשהיית גדון לפני פרעה על
המצרי: או מי ישום אלים. מי עשה פרעה
אלים שלא נתאמן במצות הריגתך, ואת
משרתי חרשים, שלא שמעו בצוותו עליך,
ולאספקלטורין ההורגים מי עשאם עוררים,
שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת:
הלא אנכי. ששמי ה' עשיתי כל זאת:
יג ביד תשלח. ביד מי שאתה רגיל לשלוח.

זולק הדקדוק: **מי שם פה.** צריך הקורא להטעים השופר בשי"ן להרחיב הקמץ, שלא
להחליפו במקף:

תפסיר רס"ג

וְגַם הִנֵּה-הוּא יֵצֵא

לְקַרְאֲתֶךָ וְרֵאֶךָ וְשָׂמַח

בְּלִבּוֹ: וְתִקֵּף רוּגְזָא דִּי בְּמִשָּׁה. וְאָמַר

הֲלֹא אֶהְרֵן אַחֲוֵךְ לִינְאָה. גְּלִי קְדָמִי. אָרִי

מִלְּלָא יִמְלִיל הוּא. וְאָף הָא הוּא נְפִיק

לְקַדְמוֹתְךָ. וְיַחְזִינְךָ וְיַחְדֵּי בְּלַבִּיה:

וְדַבַּרְתָּ אֵלָיו וְשָׂמַתְּ אֶת-

הַדְּבָרִים בְּפִיו וְאַנְכִי אֶהְיֶה

עִם-פִּיךָ וְעִם-פִּיהוּ וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר

תַּעֲשׂוּן: וְתַמְלִיל עֲמִיה. וְתַשׂוּי יֵת פִּתְגָמִיא בְּפּוּמִיה. וּמִימְרִי יֵהִי

עִם פּוּמְךָ וְעִם פּוּמִיה. וְאַלִּיף יִתְכוּן. יֵת דִּתְעַבְדוּן: וְדַבַּר-הוּא

לְךָ אֶל-הָעַם וְהִיָּה הוּא יִהְיֶה-לְךָ לְפֶה וְאַתָּה

תִּהְיֶה-לוֹ לְאֱלֹהִים: וְיַמְלִיל הוּא לְךָ עִם עַמָּא. וְיֵהִי הוּא יֵהִי

לְךָ לְמַתוּרְגָמָן. וְאַתָּה תִּהְיֶה לְרֵב: וְאַתָּה תַּעֲשֶׂה הַזֶּה

תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-בּוֹ אֶת-הָאֵתָת:

וְיֵת חוּטְרָא הַדִּין תִּסַּב בְּיָדְךָ. דִּתְעַבִּיד בִּיָּה יֵת אֶתִּיא: פ

אעלם באנה מתפלם. והודיא
 הו זכרג תלקאד. פינציר אליך
 ויסר פי קלבה: טו) פפלמה.
 וציר אלכלאם פי פאה. ואנא
 אכון מע קולך וקולה. ואדלכם
 עלי מא תצנעון: טז) פכלם הו
 לך אלקום. ויכון לך תרגמאנא.
 ואנת תכון לה אסתאדא:
 יז) וכד' תד' אלעצא פי ידך.
 תצנע בהא אלמעגזאת:

• כס"י •

שאתה עולה לגדלה. ומשם זכה אהרן לעדי
 החשן הנתון על הלב: טו ודבר הוא לך.
 בשבילך ידבר אל העם וזה יוכיח על כל לך
 ולי ולו ולכם ולכם הסמוכים לדבור, שכלם
 לשון על הם: יהיה לך לפה. למליך, לפי
 שאתה כבד פה: לאלהים. לרב ולשר:

הייתי אומר לצאת ממך, מעתה לא יהיה בן.
 אלא הוא יהיה כהן ואתה הלוי, שנאמר
 (דברי הימים א' כג כד) ומשה איש האלהים בניו
 יקראו על שבט הלוי: הנה הוא יצא
 לקראתך. בשתלך למצרים: וראך ושמח
 בלבך. לא בשאתה סבור שיהא מקפיד עליך

תפסיד דס"ג

יח) פְּמִצָּא מוּסִי. וְרָגַע אֱלֹהֵי יִתְרַ חַמּוּדָה. וְקָאָל לָהּ אֲמִצָּי וְאַרְגַּע. אֱלֹהֵי אֲכֹזְתֵי אֱלֹדִין בְּמִצְרַיִם. וְאַנְצִיר הֵל הֵם בְּאַקוּן. קָאָל לָהּ יִתְרוֹ אֲמִין בְּסִלְאָם: (יט) תִּים קָאָל אֱלֹהָ לְמוּסִי בְּמִדִּין. אֲמִין אֲרַגַּע אֱלֹהֵי מִצְרַיִם. פֶּאָן קֵד מֵאֵת גְּמִיעַ אֱלִקוּם. אֱלִטְאֲלִבִּין קִתְלָד: כ) פֶּאָכִיד מוּסִי זִוְגָתָה וּוּלְדִיהָ. וְאַרְכְּבָהֶם עֲלֵי חַמִּיר וּבְעֵת בָּהֶם. וְרָגַע אֱלֹהֵי בְּלָד מִצְרַיִם. וְאַכִּיד אֱלִעְצָא אֱלֹהֵי אֲמִרָה אֱלֹהָ בְּהָא פִי יִדְהָ:

וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיָּשָׁב אֶל-יִתְרֹ חֹתָנּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ אֵלְכָה-נָא וְאָשׁוּבָה אֶל-אֲחֵי אֲשֶׁר-בְּמִצְרַיִם וְאַרְאֶה הַעֲוֹדָם חַיִּים וַיֹּאמֶר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה לֵךְ לְשָׁלוֹם: וְאַזַּל מֹשֶׁה. וְתָב לֹת יִתְרֹ חַמּוּדָה. וַאֲמַר לִיהּ אִיזִיל כְּעֵן. וְאַתּוּב לֹת אֲחֵי דְבְּמִצְרַיִם. וְאַחֲזִי הַעֲדָ

כְּעֵן קִימִין. וַאֲמַר יִתְרוֹ לְמֹשֶׁה אִיזִיל לְשָׁלָם: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדִּין לֵךְ שָׁב מִצְרַיִם כִּי-מֵתוּ כָּל-הָאֲנָשִׁים הַמְּבַקְשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה בְּמִדִּין. אִיזִיל תּוּב לְמִצְרַיִם. אָרִי מֵיתוּ כָּל גּוֹבְרֵיָא. דְּבִעוּ לְמַקְטָלְךָ: בַּ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-אִשְׁתּוֹ וְאֶת-בְּנָיו וַיִּרְכָּבֶם עַל-הַחֲמֹר וַיָּשָׁב אֶרְצָה מִצְרַיִם וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-מִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדוֹ: וּדְבַר מֹשֶׁה יֵת אֲתַתִּיהּ וְיֵת בְּנוֹהִי. וְאַרְכִּיבְנוֹן עַל חַמְרָא. וְתָב לְאַרְעָא דְּמִצְרַיִם. וְנִסִּיב

רש"י

יח וַיָּשָׁב אֶל יִתְרֹ חֹתָנּוֹ. לְטוֹל רְשׁוּתָהּ שְׁהָרִי נִשְׁבַּע לוֹ. וְשָׁבַע שְׁמוֹת הָיוּ לוֹ רְעוּאָל, יִתְרֹ יִתְרוֹ, קִינִי, חוֹבָב, חֶבְרֹן, פּוּטִיאֵל: יט כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים. מִי הֵם, דְּתָן וְאַבְיָרִים. חַיִּים זֶלְקָן הַדְּקוּקָן: יט הַמְּבַקְשִׁים אֶת נַפְשְׁךָ. הַשּׁוֹא שְׁתַּחַת הַמַּיִם נַע (מִהָרִ"ב): כ וַיָּשָׁב אֶרְצָה. הַה"א נוספה כי המלה מלעיל (שם):

תפסיר רס"ג

כא) ת'ים קאל אללה לה. פי מצייד לתרגע אלי מצר. אנציר גמיע אלבראהין אלתי ציירתהא פי ידך. אצנעהא בין ידי פרעון. ואנא אשדד קלבה. ולא וטלק אלקום: כב) וקל לה. כדא קאל אללה משרפא. אבני בכרי אסראיל: כג) פקלת לך. אטלק אבני יעבדני פאן אבית אן תטלקה. האנא קאתל

מִשֶׁה. ית חוטרֵא דִּאתֵעֲבִידוּ בִּיה נְסִין מִן
קִדְם יי בִּידִיה: כֵּא וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל-מֹשֶׁה בְּלִכְתְּךָ לָשׁוּב
מִצְרַיִם רְאֵה כָּל-
הַמִּפְתִּים אֲשֶׁר-שָׂמֵתִי
בְּיָדְךָ וַעֲשִׂיתָם לִפְנֵי פִרְעֹה
וְאֲנִי אֲחִזֵּק אֶת-לְבָבוֹ וְלֹא

יִשְׁלַח אֶת-הָעַם: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה. בְּמַהֲכָךְ לִמְתָּב לְמִצְרַיִם.
חֲזִי. כָּל מוֹפְתֵי־אֱדֹשִׁי־תִי בְּיָדְךָ. וְתַעֲבֹדֵנּוּן קִדְם פִּרְעֹה. וְאֲנֹא אֶת־קִיף ית
לְבִיה. וְלֹא יִשְׁלַח ית עִמָּא: כֵּב וַאֲמַרְתָּ אֶל-פִּרְעֹה כֹּה
אָמַר יְהוָה בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל: וְתִימַר לְפִרְעֹה. כְּדִנְן
אָמַר יי בְּרֵי בּוֹכְרֵי יִשְׂרָאֵל: כֵּג וַאֲמַר אֵלֶיךָ שְׁלַח אֶת-
בְּנֵי וַיַּעֲבֹדֵנִי וְתִמְאֵן לְשַׁלְּחוֹ הִנֵּה אֲנֹכִי הֵרָג

— כס"י —

ואל תתמה על אשר כתיב אשר שמתי, שכן משמעו כשתדבר עמו, כבר שמתי בידך: כג ואמרת אל פרעה. כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלוח אמור לו בן: בני בכרי. לשון גדלה, כמו (סכליס פט כח) אף אני בכור אתגהו, זהו פשוטו. ומדרשו כאן חתם הקדוש ברוך הוא על מכירת הבכורה שלקח יעקב מעשו: כג ואמר אליך. בשליחותו שלמקום: שלח את בני וגוי הנה אנכי הרג וגוי. היא מכה אחרונה ובה התרהו תחלה מפני שהיא קשה, וזה הוא שאמר (איוז לו כג) הן אל ישגיב בכחו, לפיכך מי כמהו מורה

(זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור: וישב ארצה מצרים ויקח משה את מטה וגוי. אין מקדם ומאחר מדוקדקים במקרא: כה בלכתך לשוב מצרימה וגוי. דע שעל מנת בן תלך, שתהא גבור בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא תירא ממנו: אשר שמתי בידך. לא על שלש האותות האמורות למעלה, שהרי לא לפני פרעה צוה לעשותם אלא לפני ישראל, שאמינו לו, ולא מצינו שעשאם לפניו, אלא מופתים שאני עתיד לשום בידך במצרים, כמו (שמות ז ט) כי ידבר אליכם פרעה וגוי.

תפסיד רס"ג

אבנד בפרד: כד) ולמא
כאן באלטריקן פי אלמבית.
פאגא ולדה מלך אללה.
פטלב קתלה: כה) פאכד'ת
צפורה צ'אנא. וקטעת קלפה'
אבנהא. וקדמתה בין ידי.
וקאלת. כאד אלערוס אן יפון
מקתולא: כו) פכף ענה. חינד'
(קרי: חינד'ין) קאלת. צאר
אלערוס אלמקתול מכותונא:

אֶת־בְּנֵי בְכֹרֶךָ: וְאָמַרְתָּ לָךְ.
שְׁלַח יָת בְּרִי וַיְפַלַח קְדָמִי. וּמִסְרִיב אֶת
לְשַׁלְּחוֹתֶיהָ. הֲאֵא אָנָּא קָטִיל: יָת בְּרַךְ
בוֹכְרֶךָ: כד וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמְּלוֹן
וַיִּבְקֹשׁוּ יְהוָה וַיִּבְקֹשׁ
הַמִּיתוֹ: וַהוּה בְּאוֹרְחָא בְּבֵית מִבְתָּא.
וְעָרַע בֵּיה מְלֶאכְא דִּי. וּבְעָא לְמִקְטִלֶיהָ:
כה וַתִּקַּח צִפּוֹרָה עֵר

וַתִּכְרַת אֶת־עַרְלַת בְּנֵיה וַתַּגַּע לְרַגְלָיו וַתֹּאמֶר
כִּי חֲתַן־דְּמִים אַתָּה לִּי: וְנִסִּיבַת צִפּוֹרָה טַנְרָא. וּגְזַרְתָּ יָת
עַרְלַת בְּרָה. וְקָרִיבַת לְקַדְמוֹהִי. וְאָמַרְתָּ. בְּדַמָּא דְּמַהוּלְתָּא הָדִין
אַתְיָהִיב חֲתָנָא לְנָא: כו וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אִזּו אִמְרָה חֲתַן
דְּמִים לְמוֹלַת: וְנַח מִנִּיהָ. בְּכֵן אָמַרְתָּ. אֱלֹוִלִי דְּמָא דְּמַהוּלְתָּא

— כס"י —

ובולעו מראשו ועד ירכיו וחוזר ובולעו
מרגליו ועד אותו מקום, הבינה צפורה
שבשביל המילה הוא: ככ וַתַּגַּע לְרַגְלָיו.
השליכתו לפני רגליו של־משה: וַתֹּאמֶר.
על בנה: כִּי חֲתַן דְּמִים אַתָּה לִּי. אַתָּה
היית גורם להיות החתן שלי נרצח עליך,
הורג אישי אַתָּה לִּי: כו וַיִּרְף. המלאך מִמֶּנּוּ.
אז הבינה שעל המילה בא להרגו: אִמְרָה
חֲתַן דְּמִים לְמוֹלַת. חתני הנה נרצח על
דבר המילה: לְמוֹלַת. על דבר המולות. שם
דבר הוא, והלמ"ד משמשת בלשון על, כמו
(שמות יד ג) וְאָמַר פָּרַעַה לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל.
ואונקלוס תרגם דמיום, על דם המילה:

(אויז לו ככ). בשר ודם המבקש להצקם מחברו
מעלים את דבריו שלא יבקש הצלה, אבל
הקדוש ברוך הוא ישגיב בכחו ואין יכולת
להפלט מידו, כי אם בשובו אליו, לפיכך הוא
מורה ומתירה בו לשוב: כד וַיְהִי. משה בַּדֶּרֶךְ
בַּמְּלוֹן: וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ. המלאך למשה, לפי
שלא מל את אליעזר בנו, ועל שנתרשל
נענש מיתה, תנאי אמר רבי יוסי חס ושלום
לא נתרשל, אלא אמר אמול ואצא לדרכך,
סבנה היא לתינוק עד שלשה ימים, אמול
ואשהה שלשה ימים, הקדוש ברוך הוא צוני
(פסוק י"ט) לך שוב מצרים, ומפני מה נענש,
לפי שנתעסק במלון תחלה, במסכת גדרים
(דף לא ב). והנה המלאך נעשה כמין נחש

תפסיר רס"ג

כז) פקאל אללה להרון. אמין תלקא מוסי אלי אלבר. פמציא. וואפאה. פי גבל אללה וקבלה: כח) פאכ'ברה מוסי. בגמיע פלאם אללה אלדי אמרה: כט) פמציא מוסי והרון. וגמעא. גמיע שיוך בני אסראיל: ל) ופלמהם הרון. בגמיע אלפלאם אלדי פלאם אללה מוסי. וצנע אלמעגזאת בחצרה' אלקום: לא) פאמן אלקום. אדי סמעו. אן קד ד'פר אללה בני אסראיל. ונציר לצעפהם. פכ'רו וסג'דו:

הדין אתחייב חתנא קטול: פ

כד) ויאמר יהוה

ט' ט' ב' ספרי תימן

אל-אהרן לך לקראת

משה המדברה וילך

ויפגשו בהר האלהים

וישק-לו: ואמר יי לאהרן. איזל.

לקדמות משה למדברא. ואזל.

וערעיה. בטורא דאתגלי עלוהי יקרא די

ונשיק ליה: כה) ויגד משה

לאהרן את כל-דברי יהוה

אשר שלחו ואת כל-האתת אשר צוהו:

וחוי משה לאהרן. ית כל פתגמיא די דשלחיה. וית כל אתיא

דפקדיה: כט) וילך משה ואהרן ויאספו את-כל-

זקני בני ישראל: ואזל משה ואהרן. וכנשו. ית כל סבי בני

ישראל: ל) וידבר אהרן את כל-הדברים

אשר-דבר יהוה אל-משה ויעש האתת לעיני

העם: ומליל אהרן. ית כל פתגמיא. דמליל יי עם משה. ועבד

אתיא לעיני עמא: לא) ויאמן העם וישמעו כי-פקד

יהוה את-בני ישראל וכי ראה את-ענינם

ויקדו וישתחוו: והימין עמא. ושמעו. ארי דכיר יי

ית בני ישראל. וארי גלי קדמוהי שעבודהון. וכרעו וסג'דו:

תפסיד רס"ג

ה א) ובעד ד'אלך. דכל מוסי' והרון. וקאלא לפרעון פדיא קאל אללה אלאה אסראיל. אטלק קומי. יחגון לי פי אלבר: ב) קאל פרעון. מן אללה חתא אקבל מנה. ואטלק בני אסראיל. לם אערף אללה. ולא אטלק בני אסראיל איצא: ג) קאלו. אלאה אלעבראנין ואפאנא אמרה. נמצ'י אלמן. מסאפה ת'לאת'יה איאם פי אלבר. ונדב'ח ללה רבנא. פילא יפאגינא. בנבא או בסוף:

(שביעי) ה וַאֲחֵר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרַעֲהַ כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת־עַמִּי וַיַּחְגּוּ לִי בַמִּדְבָּר: וּבַתֵּר בֶּן־עֶלּוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. וַיֹּאמְרוּ לְפְרַעֲהַ. כִּדְנִן אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁלַח יְת עַמִּי. וַיַּחְגּוּן קִדְמֵי בַמִּדְבָּרָא: וַיֹּאמְרוּ פְּרַעֲהַ מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל

לֹא יָדַעְתִּי אֶת־יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: וַאֲמַר פְּרַעֲהַ. שָׁמָּה דֵיִי לֹא אֲתַגְּלִי לִי דְאֶקְבִּיל לְמִימְרֵיהָ. לְשַׁלַּח יְת יִשְׂרָאֵל. לֹא אֲתַגְּלִי לִי שָׁמָּה דֵיִי. וְאִף יְת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ נֵלְכָה־נָּא דְרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פִּן־יִפְגַּעֵנוּ בַדְּבָר אוּ בַחֲרָב: וַאֲמָרוּ. אֱלֹהֵי דִיהוּדָי אֲתַקְרִי עֲלֵנָּא. נִיזִיל כְּעֵן. מַהֲלַךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא. וְנִדְבַח קִדְם יְיָ אֱלֹהֵנָּא. דְלִמָּא יַעֲרַעֲנָנָּא. בְּמוֹת אוּ בַקְטוֹל:

— כס"י —

ה וַאֲחֵר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֶל־פְּרַעֲהַ וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח: וַאֲמָרוּ אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ נֵלְכָה־נָּא דְרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְנִזְבַּחַהּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פִּן־יִפְגַּעֵנוּ בַדְּבָר אוּ בַחֲרָב: וַאֲמָרוּ. אֱלֹהֵי דִיהוּדָי אֲתַקְרִי עֲלֵנָּא. נִיזִיל כְּעֵן. מַהֲלַךְ תִּלְתָּא יוֹמִין בַּמִּדְבָּרָא. וְנִדְבַח קִדְם יְיָ אֱלֹהֵנָּא. דְלִמָּא יַעֲרַעֲנָנָּא. בְּמוֹת אוּ בַקְטוֹל:

תפסיר רס"ג

(ד) קאל להמא מלך מצר. למ
יא מוס' ותרון. תגד'באן
אלקום מן אעמאלהם. אמצ'ו
לנקל'ם: (ה) תים קאל פרעון.
אמן כת'רה' אהל אלבלה. חתי
תעטלוניהם מן נקל'הם: (ו) פאמר
פרעון פי ד'אלך אליום.
גלאןזאת אלקום. וערפאהם
קאל'א: (ז) לא תעאודו. אן
תעטו אלקום תבנא. לילבנון

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֶלֶךְ
מִצְרַיִם לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
תִּפְרִיעוּ אֶת־הָעַם מִמַּעֲשָׂיו
לָכוּ לְסַבְּלֹתֵיכֶם: וַאֲמַר לְהוֹן
מֶלֶכָא דְּמִצְרַיִם. לְמֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.
תְּבַטְלוּן יְת עֲמֹא מַעֲבִידֵתְהוֹן. אִיזִילו
לְפִוּלְחָנְכוֹן: וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה
הֵן־רַבִּים עִתָּה עִם־הָאָרֶץ

וְהַשְׁבִּיתֶם אֹתָם מִסַּבְּלֹתָם: וַאֲמַר פֶּרְעֹה. הָא מְדַסְגִּיאִין כְּעַן
עֲמֹא דְאַרְעָא. וְתִבְטְלוּן יְתֵהוֹן מִפּוּלְחָנְהוֹן: וַיִּצְוּ פֶּרְעֹה בֵּינֵם
הֵהוּא אֶת־הַנְּגִשִׁים בְּעַם וְאֶת־שׁוֹטְרֵי לְאֹמֶר:
וּפְקִיד פֶּרְעֹה בְּיֹמָא הַהוּא. יְת שְׁלוֹטְנֵי עֲמֹא. וְיְת סְרְכֹהֵי לְמִימַר:
לֹא תֵאֱסָפוֹן לְתֵת תְּבָן לְעַם לְלַבָּן הַלְּבָנִים
כְּתַמּוֹל שְׁלֶשֶׁם הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבָן:

— רס"י —

ד תִּפְרִיעוּ אֶת הָעַם מִמַּעֲשָׂיו. תְּבַדִּילוּ
וְתִרְחִיקוּ אוֹתָם מִמְּלֹאכְתָם, שְׁשׁוּמְעִין לְכֶם
וּסְבוּרִים לְנוּחַ מִן הַמְּלֹאכָה. וְכֵן (מַשְׁלִי ד טו)
פֶּרְעֹהוּ אֵל תַּעֲבֹר בּוֹ, רַחֲקֵהוּ. וְכֵן (סס 6 כה)
וְתִפְרִיעוּ כָּל עַצְתִּי, (שְׁמוֹת לז כה) כִּי פְרוּעַ הוּא,
נִרְחַק וְנִתְעַב: לָכוּ לְסַבְּלֹתֵיכֶם. לָכוּ
לְמִלְאכְתְּכֶם שִׁישׁ לְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּבִתְיֹכֶם.
אַבְל מְלֹאכֶת שַׁעְבוֹד מִצְרַיִם לֹא הִיְתָה עַל
שִׁבְטוֹ שְׁלֹלֵי, וְתַדַּע לָךְ שְׁהָרִי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
יוֹצְאִים וּבָאִים שְׁלֹא בְּרִשׁוֹת: כ הֵן רַבִּים
זוֹלָק הַדְּקִדּוֹק: ה הֵן רַבִּים עִתָּה. תַּרְגוּם אוֹנְקְלוֹס הָא מְדַסְגִּיאִין כַּעַן. וְעִיקַר: וְקִשְׁשׁוּ. הַשׁוּא

שבשי"ן נע (מהר"ם):

תפסיד רס"ג

אללֹבֶן מֹתִיל אָמֶס וּמֵא
קִבְלָהּ. הֵם יִמְצְיֹן. וְיִקְמְשׁוּן
לָהֶם תִּבְנֵא: (ח) וְצִירָאִיב
אללֹבֶן. אֵלְדִי פֵאנֹו יִצְנֵעוֹן
אָמֶס וּמֵא קִבְלָהּ. צִירָוּדֵא
עֲלֵיהֶם. לֹא תִנְקֻצוֹן מְנַהֵא.
לְאִנְהֶם מְרָפְהוֹן. לְדֵאֲלֹד הֵם
יִצְרִכְיוֹן וְיִקְוֹלוֹן. נִמְצִי נְדִבַח
לְרִבְנֵא: (ט) יִתְקַל אֲלֵעֵמֶל. עֲלֵי
אֵלְקוֹם וְיִשְׁתַּגְּלוֹן. בַּהּ. וְלֹא
יִשְׁתַּגְּלוֹן בְּאִמּוֹר בַּאֲטֵלָה:

לֹא תִיִסְפוֹן. לְמַתֵּן תִּבְנֵא לְעֵמָא. לְמַרְמִי
לְבִנִין כְּמֵאתְמְלִי וּמְדַקְמוּהִי. אֲנוֹן יִיזְלוֹן.

וַיִּגְבְּבוּן לְהוֹן תִּבְנֵא: **ח וְאֶת־
מִתְכַּנֶּת הַלְבָנִים אֲשֶׁר הֵם
עֲשִׂים תְּמוֹל שְׁלֹשׁ
תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ
מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים הֵם עַל־כֵּן
הֵם צֹעְקִים לֵאמֹר נִלְכָּה**

נִזְבַּחַה לְאֱלֹהֵינוּ: וְיֵת סְכוּם לְבִנְיָא. דְּאֲנוֹן עֲבָדִין מֵאתְמְלִי
וּמְדַקְמוּהִי תִמְנוֹן עֲלֵיהוֹן. לֹא תִמְנֵעוֹן מִנִּיה. אֲרִי בְטַלְנִין אֲנוֹן. עַל כֵּן.
אֲנוֹן מִצְוֹחִין לְמִימְרָא. נִיזִיל נְדִבַח קָדָם אֱלֹהֵנָא: **ט תִּכְבֹּד
הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֵל־יִשְׁעוּ
בְּדַבְרֵי־שִׁקְרָא:** יִתְקַף פּוֹלְחָנָא. עַל גּוֹבְרֵיָא וְיִתְעַסְקוֹן בֵּיהּ. וְלֹא

— כס"י —

וְאֲשַׁעָה בְּחֻקֵּי תַמִּיד, (דצריס כח ז) לְמַשֵּׁל
וְלִשְׁנִינָה, מִתְרַגְמִינֵן וְלִשְׁוֵעִי, (צראשית כד סו)
וְיִסְפֵּר וְאֲשַׁתְּעִי. וְאִי אֲפִשֵׁר לֹמַר יִשְׁעוּ לְשׁוֹן
(צראשית ז ד) וְיִשַׁע ה' אֵל הַבַּל וְגוֹי, (סס ס) וְאֵל
קִיז וְאֵל מְנַחְתּוֹ לֹא שַׁעָה, וְלִפְרֵשׁ אֵל יִשְׁעוּ
אֵל יִפְנוּ. שָׂאֵם כֵּן הִיָּה לֹא לְכַתּוּב וְאֵל יִשְׁעוּ
אֵל דְּבָרֵי שִׁקְרָא אוֹ לְדְבָרֵי שִׁקְרָא. כִּי כֵן גְּזֵרַת
בְּלָם (ישעי' יז ז) יִשַׁעָה הָאָדָם עַל עֲשָׂהּ.
(סס לא ו) וְלֹא שַׁעוּ עַל קְדוּשׁ יִשְׂרָאֵל, (סס יז ח)
וְלֹא יִשַׁעָה אֵל הַמְזַבְּחֹת, וְלֹא מִצְאָתִי שְׁמוּשׁ
שְׁלִבִי"ת סְמוּכָה לְאַחֲרֵיהֶם, אָבֵל אַחַר לְשׁוֹן
דְּבוּרָא, כְּמַתְעַסֵּק לְדְבָרֵי בְּדָבָר נּוֹפֵל לְשׁוֹן
שְׁמוּשׁ בֵּי"ת, כְּגוֹן (יחזקאל לג ו) הַנְּדַבְּרִים בָּהּ.

ח וְאֶת מִתְכַּנֶּת הַלְבָנִים. סְכוּם חֻשְׁבוֹן
הַלְבָנִים שְׁהִיָּה כֹּל אֶחָד עוֹשָׂה לַיּוֹם כְּשִׁהִיָּה
הַתְּכָן נִתֵּן לָהֶם, אוֹתוֹ סְכוּם תְּשִׁימוּ עֲלֵיהֶם
גַּם עֲתָה, לְמַעַן תִּכְבֹּד הָעֲבֹדָה עֲלֵיהֶם: **כִּי
נִרְפִים.** מִן הָעֲבֹדָה הֵם, לְכַף לְבָם פּוֹנָה אֵל
הַבְּטֵלָה וְצוֹעְקִים לֵאמֹר נִלְכָּה וְגוֹי: **מִתְכַּנֶּת.**
וְתוֹכֵן לְבָנִים (פסוק יט), וְלוֹ נִתְכַּנּוּ עֲלִילוֹת
(שמואל א' ז ג), אֶת הַכֶּסֶף הַמְתַּכֵּן (מלכים ז' יז יז).
בְּלָם לְשׁוֹן חֻשְׁבוֹן הֵם: **נִרְפִים.** הַמְלֵאכָה
רְפוּיָה בְּיָדָם וְעוֹבְדָה מֵהֶם וְהֵם נִרְפִים מִמֶּנּוּ.
כְּטֵרִי"ש צִלְעִי"ט: **ט וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שִׁקְרָא.**
וְאֵל יִהְיֶה וְיִדְבְּרוּ תַמִּיד בְּדַבְּרֵי רוּחַ לֵאמֹר
נִלְכָּה נִזְבַּחַה. וְדוּמָה לֹא (תהלים קיט קיז)

תפסיר רס"ג

(י) פְּכָרְגוּ. גְּלֹאנֹזְהוּ אֱלֹקִים
וְעֶרְפֹּאֲהֶם. וְקָאִלוּ לָהֶם. כְּדִיא
קָאֵל פֶּרְעוֹן. לִיס אַעֲשִׂיכֶם
תַּבְּנֵא: יֵא) אַנְתֶּם אַמְצִו כִּדְיו
לְכֶם תַּבְּנֵא. מִן חֵית. תַּגְּדוּ.
וְאַעֲלִמוּ. אַנְהָ לִיס יִנְקֹן מִן
עַמְלֶכֶם שִׁיֵּא: יב) פֶּתַבְּדָד
אֱלֹקִים פִּי גְמִיעַ בְּלֹד מִצְרַיִם.
לִיקְמִשׁוֹ קִשָּׂא לְאַלְתַּבְּנִי:
יג) וְאַלְגְּלֹאנֹזְהוּ מְלַחֹן קִאִילִין.
כְּפִלוֹ עַמְלֶכֶם אִמְרֵ יוֹם בְּיוֹם.

יִתְעַסְקוּן בְּפִתְגָמִין בְּטִלִין: וַיֵּצְאוּ
נְגִשֵׁי הָעַם וּשְׂטָרִיו וַיֹּאמְרוּ
אֶל-הָעַם לֵאמֹר כֹּה אָמַר
פַּרְעֹה אֵינְנִי נֹתֵן לָכֶם
תְּבָנִי: וּנְפָקוּ. שְׁלֹטוֹנֵי עַמָּא וְסִרְכּוּהֵי.
וַיֹּאמְרוּ לְעַמָּא לְמִימְרֵי. כְּדָנִן אָמַר פַּרְעֹה.
לֵית אֲנָא. יְהִיב לְכוֹן תַּבְּנֵא: אַתֶּם
לְכוּ קַחוּ לָכֶם תְּבָנִי מֵאֲשֶׁר
תִּמְצְאוּ כִּי אֵין נִגְרַע

מֵעַבְדְּתֵכֶם דְּבַר: אַתּוֹן. אֵיזִילוּ סְבוּ לְכוֹן תַּבְּנֵא. מֵאַתֶּר
דְּתִשְׁכַּחוּן. אַרִי לֹא יִתְמַנַּע. מִפּוֹלְחָנְכוֹן מִדְּעַם: וַיִּפֹּן הָעַם
בְּכָל-אַרְצֵי מִצְרַיִם לְקִשְׁשׁ קִשׁ לְתַבְּנִי:
וְאַתְבְּדָד עַמָּא בְּכָל אַרְעֵי דְּמִצְרַיִם. לְגַבְבָּא גְּלִי לְתַבְּנֵא:
וְהַנְּגִשִׁים אֲצִים לֵאמֹר כָּלוּ מַעֲשֵׂיכֶם
דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ כַּאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת הַתְּבָנִי: וּשְׁלֹטוֹנֵיֵא
דְּחִקִין לְמִימְרֵי. אֲשִׁלִּמוּ עַבְדֵיכֶם פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵיהֶם. כְּמָא דְּהִוִּיתוֹן

— כס"י —

מְכָל סְכוּם לְבָנִים שְׁהֵייתֶם עוֹשִׂים לְיוֹם
בְּהִיּוֹת הַתְּבָנִי נֹתֵן לָכֶם מְזֻמָּן מִבֵּית הַמֶּלֶךְ:
יז) לְקִשְׁשׁ קִשׁ לְתַבְּנִי. לְאַסּוֹף אֲסִיפָה,
לְלָקוּט לְקִט לְצוֹרֵךְ תְּבָנִי הַטִּיט. קִשׁ לְשׁוֹן
לְקוּט. עַל שֵׁם שְׁדָבֵר הַמִּתְפַּזֵּר הוּא וְצִרְיָה
לְקוּשְׁשׁוֹ. קְרוּי קִשׁ בְּשַׁאֲרֵי מְקוֹמוֹת: יג) אֲצִים.
דוֹחֲקִים: דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. חֲשׁבוֹן שְׁלֵכַל יוֹם

(כמזכר יז) וְהַתְּבָנִי מְרִים וְאַתְרֵן בְּמוֹשָׁה,
(זכריס ד) הַמֶּלֶךְ הַדְּבַר בִּי, (זכריס יא יט)
לְדָבֵר בָּם, (סכּלִיס קִיט מו) וְאַדְבָּרָה בְּעַדְתֵּיךְ,
אַף כָּאֵן אֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שְׁקֵר אֵל יְהוּי
נְדַבְרִים בְּדַבְרֵי שׁוֹא וְהִבְאִי: יא) אַתֶּם לְכוּ
קַחוּ לָכֶם תְּבָנִי. וְצִרְיָכֶם אַתֶּם לִילָף
בְּצִרְיֹת: כִּי אֵין נִגְרַע מֵעַבְדְּתֵכֶם דְּבַר.

תפסיד רס"ג

כִּמָּא פֶּאן פִּי וְקַת אַעֲטָא
אֶלְתַּבֵּן: יד) פִּצְרֵב עֲרַפָּא בְּנֵי
אִסְרָאֵיל. אֶלְדִּי וְלֵאדָם עֲלֵיהֶם.
גְּלֵאוּזָה פֶּרְעוֹן וְקֵאלוּ לָהֶם. מָא
בְּאַלְכֶם לֹם תִּכְמְלוּ צִרְאִיבְכֶם
אֵן תִּלְבְּנוּן אֶלְלֵבֵן מֵתִיל אַמֶּס
וּמָא קִבְלָה. אַמֶּס וְאַלְיוֹם:
טו) פִּגְאֹו עֲרַפָּא בְּנֵי אִסְרָאֵיל
וְאַסְתַּגִּיאַתְנוּ אֵלַי פֶּרְעוֹן קֵאֵילִין.
לֹם תִּצְנַע כְּדֵיא עֲבִידֵד: טז) תִּבֵּן
לֹם יִדְפַע לְעֲבִידֵד. וִיקוּלוּן לְנָא

עֲבָדִין פֶּד מִתִּיָּהִיב לְכוֹן תִּבְנָא:
יד וַיְכֹּו שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר-שָׁמוּ עֲלֵיהֶם נֹגְשֵׁי
פֶּרְעָה לֵאמֹר מִדּוּעַ לֹא
כִּלִּיתֶם חֲקֵכֶם לְלִבָּן
כִּתְמוֹל שְׁלֶשֶׁם גַּם-תְּמוֹל
גַּם-הַיּוֹם: ולקו. סְרָכִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

דְּמִנְיָאוּ עֲלֵיהוֹן. שְׁלִטוֹנֵי פֶּרְעָה לְמִימְר.
מְדִין. לֹא אֲשִׁלִּימְתוֹן גְּזִירְתְּכוֹן

לְמִרְמֵי לְבַנִּין כְּמֵאתְמָלִי וּמִדְּקִמּוּזָהִי. אַף תְּמָלִי אַף יוֹמָא דִּין:
טו וַיִּבְאוּ שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲקוּ אֶל-פֶּרְעָה
לֵאמֹר לְמָה תַעֲשֶׂה כֹּה לְעַבְדֶּיךָ: וְאַתָּו. סְרָכִי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. וַיִּצְחוּ קָדָם פֶּרְעָה לְמִימְר. לְמָא מִתַּעֲבִיד כְּדִין לְעַבְדֵּךָ:
טז תִּבֵּן אֵין נִתָּן לְעַבְדֶּיךָ וּלְבָנִים אֹמְרִים לְנוּ

כ"ט

הֶם זְקִנֵי הָעָם וְשׁוֹטְרֵיו: וַיְכֹּו שְׁטָרֵי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁר שָׁמוּ נֹגְשֵׁי פֶּרְעָה אוֹתָם
לְשׁוֹטְרִים עֲלֵיהֶם לֵאמֹר מִדּוּעַ וּגְוִי. לְמָה וַיְכֹּו,
שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים לָהֶם מִדּוּעַ לֹא כִּלִּיתֶם גַּם
תְּמוֹל גַּם הַיּוֹם חֲקֵי הַקְּצוּב עֲלֵיכֶם לְלִבָּוֹן
כִּתְמוֹל הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא יוֹם שְׁלִפְנֵי אֶתְמוֹל,
וְהוּא הֵיחָה בְּהִיּוֹת הַתְּבֵן נִתָּן לָהֶם: וַיְכֹּו. לְשׁוֹן
וַיַּפְעֵלוּ הִכּוּ מִיַּד אַחֲרִים, הַנּוֹגְשִׁים הַכּוּסִים:
טו וּלְבָנִים אֹמְרִים לְנוּ עֲשׂוּ. כְּמִנְיָן
הִרְאִשוּן: וְחֲטָאת עֲמָדָה. אֵלּוּ הֵיחָה נְקוּד
פִּתְּחֵי הַיִּתִּי אוֹמֵר שֶׁהוּא דְּבוּק, וְדָבָר זֶה

כִּלּוֹ בְיוֹמוֹ, כְּאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּהִיּוֹת הַתְּבֵן מוֹכֵן:
יד וַיְכֹּו שְׁטָרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. הַשׁוֹטְרִים
יִשְׂרָאֵלִים הָיוּ וְחֲסִים עַל חֲבֵרֵיהֶם מִלְּדַחְקֵם,
וּכְשֶׁהֵיוּ מְשֻׁלְּמִים הַלְּבָנִים לְנוֹגְשִׁים שֶׁהֶם
מְצָרִים, וְהֵיחָה חֶסֶר מִן הַסְּכּוּם, הָיוּ מִלְּקִין
אוֹתָם עַל שְׁלֹא דְחָקוּ אֶת עוֹשֵׂי הַמְּלֵאכָה,
לְפִיכֶךָ זְכוּ אוֹתָם שׁוֹטְרִים לְהִיּוֹת סְנֵהֲדִרִין,
וְנֶאֱצַל מִן הַרוּחַ אֲשֶׁר עַל מִשָּׁה, וְהוֹשֵׁם
עֲלֵיהֶם, שְׁנֵאמֹר (כְּמִדְּבַר י"א טו) אֶסְפָּה לִּי
שְׁבָעִים אִישׁ מִזְּקֵנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעוּת,
מֵאוֹתָן שִׁדְעוּת הַטּוֹבָה שֶׁעָשׂוּ בְּמִצְרַיִם, כִּי

זֶלֶק הַדְּקָדוּק: י"א אֲשֶׁר שָׁמוּ עֲלֵהֶם. הַטַּעַם בְּשִׁי"ן וְהִיא מִלְּעִיל:

תפסיר רס"ג

עֲשׂוּ וְהָנָה עֲבָדֶיךָ מִכִּים

וְחֹטְאֵת עִמָּךְ: תִּבְנֶא. לָא

מִתִּיהִיב לְעַבְדְּךָ. וְלִבְנֵי־אֵ. אֲמַרִין לָנָא

עֲבִידוּ. וְהָא עֲבָדְךָ לָקֹן וְחֹטֵן עֲלֵיהוֹן

עִמָּךְ: וַיֹּאמֶר נִרְפִים אֲתֶם

נִרְפִים עַל-כֵּן אֲתֶם אֲמַרִים

נִלְכָּה נִזְבַּחַה לִיהוָה: וַאֲמַר.

בְּטִלְנִין אֲתוֹן בְּטִלְנִין. עַל כֵּן אֲתוֹן

אֲמַרִין. נִיזִיל נִדְבַח קָדָם יי: וְעַתָּה

לָכוּ עֲבָדוּ וְתָבֹן לֹא-יִנְתָן לָכֶם וְתָכוֹן לְבָנִים

תִּתְּנוּ: וּכְעַן אִיזִילוּ פְּלָחוּ. וְתִבְנֶא לָא יִתִּיהִיב לָכוֹן. וּסְכוּם לִבְנֵי־אֵ

תִּתְּנוּ: וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲתֶם בְּרַע

לֵאמֹר לֹא-תִגְרְעוּ מִלְּבַנֵיכֶם דְּבַר-יוֹם בְּיוֹמוֹ:

וְחִזּוּ. סָרְכֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. יִתְהוֹן בְּבִישׁ לְמִימַר. לָא תִמְנְעוּן מִלְּבַנֵיכֶם

פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמִיה: כ וַיִּפְגְּעוּ אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן

נֹצְצִים לְקִרְאֵתֶם בְּצֵאתֶם מֵאֶת פִּרְעֹה: וְעָרְעוּ יִת

אֲצִרְבוּ לִבְנֵא. וְהוֹדִיא עֲבִידְךָ. מִצִּרְוֵבִין מִמָּא יִכְטִי עֲלֵיהֶם. קוּמְךָ: יז) קֹאֵל אֲנֹתֶם מִרְפָּהוֹן. לְדִיאֲלֶךְ תִּקְוִלוֹן נִמְצִי נִדְבַח לְרִבְנֵא: יח) וְאֵלָאֵן אֲמִצִּי אֲעַמְלוּ. וְתָבֹן לֹא יִטְלַק לָכֶם. וְצִרְאִיבְכֶם תּוֹפוֹן: יט) וְנִצִּיר עֲרַפֵּא בְנֵי אִסְרָאֵל בְּשַׂד קֹאֵלִיו. לֹא תִנְקְצוּ מִן לִבְנֵיכֶם אֲמַר יוֹם בְּיוֹם: כ) פְּפֹאֲגוּ מוֹסִי וְהִרוּן. וְאֲקִפִּין תִּלְקֹאֲהֶם. עַנְד כִּירוּגָהֶם מִן עַנְד פִּרְעוֹן:

— רס"י —

וַיִּצְרוּ וַיִּמְנוּ אֶת הַכֶּסֶף: יט וַיִּרְאוּ שְׂטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. אֶת חֲבָרֵיהֶם הַנִּרְדִּים עַל יָדָם: בְּרַע. רָאוּ אוֹתָם בְּרַעַה וְצָרָה הַמוֹצֵאת אוֹתָם בְּהַכְּבִידִם הָעֲבוּדָה עֲלֵיהֶם לֵאמֹר לֹא תִגְרְעוּ וּגְוִי: כ וַיִּפְגְּעוּ. אֲנָשִׁים מִיִּשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וּגְוִי. וְרַבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּ כָּל נְצִים וְנֹצְצִים דִּתָּן וְאֲבִירָם הָיִי שְׂנֵאֲמַר בְּהֶם

חֹטְאֵת עִמָּךְ הוּא, עֲכָשׁוּי שְׁהוּא קַמִּי, שֵׁם דְּבַר הוּא. וְכַף פְּרוּשׁוּ וְדְבַר זֶה מְבִיא חֹטְאֵת עַל עִמָּךְ, כְּאֵלוּ כְּתוּב וְחֹטְאֵת לְעִמָּךְ, כְּמוֹ (יוֹם 6 יט) כְּבֹאֲנָה בֵּית לָחֶם, שְׁהוּא כְּמוֹ לְבֵית לָחֶם וְכֵן הִרְבֵּה: יח וְתָכוֹן לְבָנִים. חֲשׁוֹבוֹן הַלְּבָנִים, וְכֵן (מִלְכִּים 3 יב 3) אֶת הַכֶּסֶף הַמְתָּכֹן הַמְּנוּי, כְּמוֹ שְׂאֲמַר בְּעִנְיָן (ס 6)

זוֹלָק הַדְּקִדּוֹק: טו וְחֹטְאֵת עִמָּךְ. נֵאמַר כִּי הוּא כְּמוֹ וְחֹטְאֵה בַחלוּף ה"א הַנִּקְבָּה בְּתִי"ו וְהַרְפוּת הַאֲל"ף וְבֵא בְּמִשְׁקַל וְעִשְׂת אֶת הַתְּבוּאָה וְהוּא כִּינּוּי לַפְּרֵעָה דְרַךְ מוֹסֵר (מִהֲר"ם):

תפסיד רס"ג

כא) פקאלו להמא. ינציר אללה עליכם ויחכם. כמא אפסדתמא חאלנא. ענד פרעון וענד קואדה. חתא לו אן סיפא פי אידיהם לקתלונא: כב) פרגע מוסי. אלי אללה וקאל יא רבי. לם אבלית הולאי אלקום. ולמא דא בעתית בי: כג) ומן חין דכילת אלי פרעון. אכיאטבה באסמך אסא אליהם. ולם תכלצדם מן דיאלד: ו א) פקאל אללה למוסי

משה וית אהרן. קימין לקדמותהון. במפקהון מלות פרעה: כא ויאמרו אליהם ירא יהוה עליכם וישפט אשר הבאשתם את-ריחננו בעיני פרעה ובעיני עבדיו לתת-חרב בידם להרגנו: ואמרו להון יתגלי יי. עליכון ויתפרע. דאבאישתון ית ריחנא. בעיני פרעה ובעיני עבדוהי.

למתן חרבא בידהון למקטלנא: מפטיד כב וישב משה אל-יהוה ויאמר אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתני: ותב משה לקדם יי ואמר. יי. למא אבאישתא לעמא הדין. למא דנן שלחתני: כג ומאז באתי אל-פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא-הצלתי את-עמך: ומעדן. דעלית לות פרעה למללא בשמך. אבאיש לעמא הדין. ושיזבא לא שזיזבתא ית עמך: ד ויאמר יהוה אל-משה עתה תראה אשר

כס"י

לא כאברהם שאמרתי לו (בראשית כה יב) כי ביצחק יקרא לך זרע, ואחר כך אמרתי לו (סס כז ז) העלהו לעולה, ולא הרהר אחרי לפיכך עתה תראה. העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי שבעה אמות, כשאביאם

יצאו נצבים: כז למה הרעתה לעם הזה. ואם תאמר מיה אכפת לך, קובל אני על ששלחתני: כג הרע. לשון הפעיל הוא. הרבה רעה עליהם. ותרגומו אבאש:

ד א עתה תראה וגוי. הרהרת על מדותי, וזלק הדקדוק: כא ירא. ד' מלעיל וחד מלרע:

תפסיר רס"ג

אֵעֲשֶׂה לְפָרְעָה כִּי בִיד
 חֲזָקָה יִשְׁלַחַם וּבִיד חֲזָקָה
 יִגְרֹשֶׁם מֵאֶרְצוֹ: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה.
 כָּעֵן תַּחֲזִי. דְּאֵעֲבִיד לְפָרְעָה. אָרִי בִיד

אלאן תנצ'ר מא אצנע
 בפרעון. אנה סיטלקהם ביד
 שדידה. וטרדהם מן בלדה ביד
 שדידה:

תקיפא ישלחנון. וביד תקיפא. יתריכנון מארעיה: ס ס ס

קכז פיסוקים סימן מעדי

— רס"י —

לארץ: כי ביד חזקה ישלחם. מפני ידי יגרשם. ולא יספיקו לעשות להם צידה. וכן החזקה שתחזק עליו ישלחם: וביד חזקה הוא אומר (שמות יג לג) ותחזק מצרים על יגרשם מארצו. על פרחם של ישראל העם למהר לשלחם וגו':

חסלת פרשת שמות

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם. אשר בחר, בנביאים טובים. ורצה בדבריהם, הנאמרים באמת. ברוך אתה יהוה. הבוחר בתורה, במשה עבדו, ובישראל עמו. ובנביאי, האמת והצדק: (אמ)

הפטרה דואלה שמות

ביחזקאל סימן ס"ז

ויהי דבר יהוה אלי לאמר: והוה פתגם נבואה מן קדם יי, עמי למימר: בן-אדם הודע את-ירושלם את-תועבתיה: פר אדם, אוכח ית יתבי ירשלם וחוי להון, ית תועבתהון: ואמרת פה-אמר אדני יהוה לירושלם מכרת יך ומלדת יך מארץ הפנעני אביך האמרי ואמך חתית:

ותימר. כדנן אמר יי אלהים, ליתבי ירשלם. תותבותכון, וילדותכון.
מארע, כנענאי. תמן אתגליתי על אברהם אבוכון בין בתריא
והודעתי, דאתון נחתין למצרים. ובדרע מרמס, אנא פריק יתכון.
ובזכות אבהתכון אנא מתריד מן קדמיכון ית אמוראי, ומשיצי ית
חתאי: ה ומולדותיך ביום הולדת אתך לא-כרת שרך
ובמים לא-רחצת למשעי והמלח לא המלחת והחתל
לא חתלת: ואף כד נחתו אבהתכון למצרים תותבין בארע לא
דילהון, משעבדין ומענן. הות כנשתא דישראל דמיא לולדא דרטיש על
אפי ברא, דלא אתפסיק שוריה. ובמיא לא אשתטיף, לאתנקדה.
ובמלח, לא אתמלח, ובאסרין, לא אתאסר: ה לא-חסה עליך עין
לעשות לך אחת מאלה לחמלה עליך ותשלכי אל-פני
השדה בגעל נפשך ביום הולדת אתך: לא חסת עליכון,
עינא דפרעה. למעבד לכון טבא חדא לאנחא לכון משעבודכון, לרחמא
עליכון. וגזר עליכון גזירת גמירא למרמי דכוריוכון כנהרא, לאבדא
יתכון. בעדן, דהויתון במצרים: ה ואעבר עליך ואראך
מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך
בדמיך חיי: ועל דכרן קים אבהתכון קדמי, ואתגליתי למפרקכון.
ארי גלי קדמי, ארי אתון מענן בשעבודכון. ואמרית לכון בדמא
דמהלתא, אחוס עליכון. ואמרית לכון בדם פסחיא, אפרוק יתכון:
ה רבכה כצמח השדה נתתיך ותרבלי ותגדלי ותבאי
בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה:
רבות. כצמחי חקלא, יהבתכון. וסגיתון, ותקיפתון. והויתון, לזרעין
ולשבטין. ובעובדי אבהתכון תקנייא, עדן פרקן כנישתכון מטא, ארי
אתון, משעבדין ומענן: ה ואעבר עליך ואראך והנה עתך עת

זולק הדקדוק: - והמלח. כפשטא אחת והיא מלרע:

דִּדִּים וְאַפְרָשׁ כְּנָפֵי עֲלִיף וְאַכְסֵה עֲרוֹתָךְ וְאַשְׁבַּע לָךְ
 וְאַבּוֹא בְּבִרְיֵת אֲתָךְ נָאִם אֲדַנִּי יְהוּה וְתַהֲיִי-לִי: וְאַתְּגִלִּיתִי
 עַל מֹשֶׁה, בְּאַסְנָא. אָרִי גְלִי קְדָמִי, אָרִי מְטָא זְמַן פְּרָקְנִכּוֹן. וְאַגִּינִית
 בְּמִימְרֵי, עֲלִיכּוֹן. וְאַעֲדִיתִי, חוֹבִיכּוֹן. וְקִימִית בְּמִימְרֵי לְמַפְרָק יִתְכּוֹן,
 כְּמָא דְקִימִית לְאַבְהָתְכּוֹן. אָמַר, יִי אֱלֹהִים, לְמַהוֹיכּוֹן עִם, מְשָׁמִישׁ
 קְדָמִי: ט וְאַרְחָצֵךְ בְּמִים וְאַשְׁטַף דְּמִיךְ מֵעֲלִיךְ וְאַסְכְּךְ
 בְּשָׁמֹן: וּפְרָקִית יִתְכּוֹן, מְשַׁעֲבּוּד מְצַרְאִי. וְאַעֲדִיתִי תְּקוּף מְרוֹתָא,
 מְנִכּוֹן. וְדַבְרִית יִתְכּוֹן, בְּחִירוֹתָא: ז וְאַלְבִּשְׁךְ רִקְמָה וְאַנְעֵלְךְ
 תַּחַשׁ וְאַחֲבִשְׁךְ בִּשְׁשׁ וְאַכְסֵךְ מְשִׁי: וְאַלְבִּישִׁית יִתְכּוֹן לְבוּשֵׁי
 צִיּוּרִין, מִחֲמַדַּת סְנְאִיכּוֹן. וְיַהֲבִית מָסַן דִּיקָר, בְּרַגְלִיכּוֹן. וְקִדִּישִׁית מְנִכּוֹן
 כְּהַנְיָא לְמַהוֹי מְשָׁמִישִׁין קְדָמִי, בְּמַצְנָפֵן דְּבוּץ. וְיַת כְּהֵנָא רַבָּא, בְּלְבוּשֵׁי
 עֲבַעְנִין: ח וְאַעֲדֵךְ עֲדֵי וְאַתְנֵה עֲמִידִים עַל-יְדֵיךְ וְרַבִּיד
 עַל-גְּרוֹנְךְ: וְתַקִּינִית יִתְכּוֹן בְּתַקּוֹן פְּתַגְמֵי אוֹרִיתָא כְּתִיבִין, עַל תְּרִין
 לוּחֵי אַבְנֵיָא. וְיַהֲבִין, עַל יְדֵי מֹשֶׁה. וּבְקִדְשֵׁת שְׁמֵי רַבָּא, קִדִּישִׁית יִתְכּוֹן:
 ט וְאַתָּן נְזֻם עַל-אַפְךָ וְעִגְלִים עַל-אַזְנֵיךָ וְעֵטְרַת
 תְּפֹאֲרַת בְּרָאשֶׁךְ: וְיַהֲבִית אֲרוֹן קִימֵי, בִּינִיכּוֹן. וְעֲנֵן יְקָרִי, מִטַּל
 עֲלִיכּוֹן. וּמְלֹאךְ שְׁלִיחַ מִן קְדָמִי, מְדַבֵּר בְּרִישׁכּוֹן: י וְתַעֲדֵי זֶהָב
 וְכֶסֶף וּמְלָבוּשֶׁךְ (כ' שש) שֶׁשׁ וּמְשִׁי וְרִקְמָה סֶלֶת וְדַבְשׁ

זולק הדקדוק: ה וְתַהֲיִי-לִי. השוא נח אף שיש געיא כי אותיות אחה"ע לא ינועו כי אם בשוא
 פתח וכ"כ בשרש יהודה בפירוש, וטעות נפל בפי ההמון:

וְאַכְסֵךְ. כל ווי"ן דבענין קמץ זולתי וי"ו זה בפתח בתיגאן מדוקדקות ובירושלמיים ומסיר
 עליה לחוד פתח. ושוב מצאתי כן להרב בעל לשון למודים שכתב כן בפירוש, וכ"כ הרד"ק
 בשמואל-ב' פרק א' פסוק י' ואעמד עליו ואמתתהו. ונ"ל לתת טעם, והוא שיונתן תרגם 'וית
 כהנא רבה' וקאי על אהרן קדוש ה' הכהן הגדול, ולפי שאהרן לא פסק תמיד משמושו אף
 בעה"ב, כארז"ל על פס' 'שם מת אהרן וכו' דברים י-ו'. מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד
 ומשמש. א"כ יבוא על נכון הוי"ו בפתח כי הוא דבר שאין לו הפסק והוה תמיד. וע"ד מה
 שפירשו ז"ל בפס' ואברכהו ישעיה נא-ב' שבא הוי"ו בפתח, שהקב"ה מברכו תמיד לאברהם
 אבינו ע"ה:

וְשִׁמּוֹן (כ' אכלתי) אֶכְלֶתָּ וְתִיפִי בְּמַאֲד מְאֹד וְתַעֲלָחִי
 לְמַלּוּכָה: וַיְהִי בַּיּוֹם הַהוּא מִשְׁפָּנֵי בִּינִיכּוֹן, מִתְקַן בְּדֶהֱב וּבְכֶסֶף. וַיִּרְעֵת בּוּץ,
 וַצְּבַעֲנִין וְצִיּוּרִין. וּמִנָּה דְטָב פְּסֻלַּת וְכִדְבֵּשׁ וְכַמְשָׁח, אוֹכִילִית יִתְכוּן.
 וְעִתְרֶתוֹן וְתַקִּיפְתוֹן, לַחֲדָא לַחֲדָא. וְאַעֲלַחְתוֹן וּשְׁלִיטְתוֹן, בְּכָל מַלְכוּתָא:
 וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בַּגּוֹיִם בִּיפְיֹךְ בִּי | כְּלִיל הוּא בְּהַדְרִי
 אֲשֶׁר-שְׁמֹתִי עָלֶיךָ נֶאֱמַר אֲדֹנָי יְהוִה: וּנְפֹק לִיךְ שׁוֹם, כְּנִשְׁתָּא
 דְיִשְׂרָאֵל. בִּינֵי עַמְמֵיָא, בְּשַׁפְרִיךְ. אַרְי, גְּמִיר הוּא. יְקָרִי, דְשׁוּיְתִי עֲלֶיךָ.
 אָמַר, יי אלהים:

(גְּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיָּהּ. קְדִישָׁא, דְיִשְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חֵיא וְקִימָא. מְבַרַךְ הוּא לְעַלְמַי,
 וּלְעַלְמֵי עַלְמֵיָא:

דדד לטנחת שבת ושני וחמישי זארא

תפסיר רס"ג

ב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְהוָה:
 וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה. וַאֲמַר לִיה אֲנָא יי:
 ג וַאֲרָא אֶל-אַבְרָהָם אֶל-יֶצְחָק וְאֶל-יַעֲקֹב

ג וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה. דְבַר אֲתוּ מִשְׁפָּט עַל שְׁהַקְשָׁה לְדַבֵּר וְלֹאמַר (לעיל כ כג) לְמַדָּה הִרְעוּתָהּ לְעַם הַזֶּה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. נֶאֱמָן לְשֵׁלֶם שְׂכָר טוֹב לְמִתְהַלְכִים לְפָנָי. וְלֹא לְחִנָּם שְׁלַחְתִּיךָ כִּי אִם לְקִיָּם דְבַרִּי שְׁדַבְּרִיתִי לְאַבוֹת הָרִאשׁוֹנִים. וּבְלִשׁוֹן הַזֶּה מְצִינּוּ שְׁהוּא נְדַרְשׁ בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת אֲנִי ה' נֶאֱמָן לְפָרַע, כְּשֶׁהוּא אָמַר אֶצֶל עוֹנֵשׁ, כְּגוֹן (ויקרא יט ז) וְחַלְלֶתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה', וְכִשְׁהוּא אָמַר אֶצֶל קִיּוֹם מִצְוֹת, כְּגוֹן (ויקרא כג לז) וּשְׁמֹרְתֶם מִצְוֹתַי וְעִשִּׂיתֶם אוֹתָם אֲנִי ה', נֶאֱמָן לְתַנּוּ שְׂכָר: ג וַאֲרָא. אֶל הָאֲבוֹת: